

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra informačních technologií a technické výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vliv informačních technologií na komunikaci v rámci školy

**The impact of information technology on communication within
the school**

Sabina Marvanová

Vedoucí práce: Ing. Petra Tobolářová

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Informační technologie se zaměřením na vzdělávání -
Matematika se zaměřením na vzdělávání

2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Vliv informačních technologií na komunikaci v rámci školy vypracovala pod vedením vedoucí bakalářské práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 12.7.2019

.....

podpis

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí bakalářské práce Ing. Petře Tobolářové za její trpělivost. Dále bych chtěla poděkovat všem studentům gymnázia, kteří věnovali svůj čas vyplnění dotazníku. Dotazníkové šetření bylo nezbytnou součástí praktické části této práce. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům za jejich pochopení a podporu.

NÁZEV:

Vliv informačních technologií na komunikaci v rámci školy

AUTOR:

Sabina Marvanová

KATEDRA:

Katedra informačních technologií a technické výchovy

VEDOUCÍ PRÁCE:

Ing. Petra Tobolářová

ABSTRAKT:

Bakalářská práce pojednává o vlivu informačních technologií na komunikaci v rámci školy. Práce je rozdělena na dvě hlavní části, teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou shrnuty teoretické poznatky a obecné informace o komunikaci. Jsou zde nastíněny počátky komunikace. V práci je definována komunikace obecně, komunikační funkce i prvky komunikace. Popsány jsou jednotlivé modely komunikace, čímž je ukázán vývoj komunikace. Práce popisuje několik možností dělení komunikace a uvádí několik dostupných komunikačních prostředků. U jednotlivých komunikačních prostředků jsou shrnuty jejich výhody a nevýhody. Součástí teoretické části práce je i porovnání jednotlivých komunikačních prostředků z několika vybraných hledisek.

Praktická část práce shrnuje výsledky výzkumu a provádí jejich analýzu. Výsledky jsou porovnány s původními hypotézami a očekáváními. Výzkum byl realizován pomocí dotazníkového šetření, které probíhalo mezi studenty gymnázia. Cílem šetření bylo zjistit jaké komunikační prostředky jsou používány při komunikaci v rámci školy, případně do jaké míry. Dalším cílem bylo zjistit, zda se prostředky pro komunikaci odlišují na základě druhu komunikace. Výzkum byl proveden na státním gymnáziu v Pardubickém kraji. O vyplnění dotazníků se postarali studenti různých tříd dané školy. V závěru práce jsou sepsány návrhy a doporučení pro školu, jak míru používání informačních technologií při komunikaci a šíření informací v rámci školy ještě zvýšit.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Informační a komunikační technologie, komunikace

TITLE:

The impact of information technology on communication within the school

AUTHOR:

Sabina Marvanová

DEPARTMENT:

Department of Information Technology and Education

SUPERVISOR:

Ing. Petra Tobolářová

ABSTRACT:

This Bachelor thesis deals with the effect of Information Technology on communication within a school. The thesis is divided into two main segments – the theoretical part and the practical part. In theoretical part, a summary of theoretical findings and general information about communication can be found together with the outline of the beginnings of communication. The general communication, function of communication and elements of communication are also defined in this part. The description of different models of communication on which the evolution of communication is shown is also present. Additionally, the thesis describes several possibilities how to divide communication and also presents several means of communication, where the advantages and disadvantages are summarized along with the comparison between different means of communication from several chosen viewpoints.

The practical part of this thesis summarizes the results of research and analyses them. The results are compared with the original hypotheses and expectations. The research was conducted via a questionnaire submitted by the students of a grammar school. The aim of the research was to discover what means of communication are used in communication within a school. Another aim of the research was to determine whether the means of communication are different depending on the type of communication. The research was conducted in grammar school in Pardubický kraj and the questionnaire was submitted by students of different ages. In the conclusion of this thesis, there are suggestions and recommendations for the school on how to even more elevate the use of information technology for communication and the spread of information within the school.

KEYWORDS:

Information and Communication Technologies, Communication

Obsah

1	Úvod	8
2	Teoretická část	9
2.1	Komunikace	9
2.2	Komunikační funkce	9
2.3	Prvky komunikace.....	10
2.4	Komunikační model	10
2.4.1	Lineární model.....	10
2.4.2	Interakční model komunikace	12
2.4.3	Transakční model	12
2.5	Rozdělení komunikace.....	15
2.5.1	Rozdělení podle počtu účastníků	15
2.5.2	Rozdělení podle dorozumívacích prostředků	15
2.5.3	Rozdělení podle míry formálnosti	15
2.5.4	Rozdělení podle postavení komunikátorů.....	16
2.5.5	Rozdělení podle vzdálenosti komunikátorů	16
2.6	Prostředky pro komunikaci	17
2.6.1	Osobní rozhovor	17
2.6.2	Dopisy, oběžníky.....	18
2.6.3	Rozhlas.....	18
2.6.4	Telefon.....	18
2.6.5	Email	19
2.6.6	Sociální síť.....	19
2.6.7	Online školní systémy	19
2.6.8	Moodle	19
2.6.9	Intranet.....	20
2.6.10	Sdílená data	20
2.6.11	Webové stránky.....	20
2.7	Porovnání	21
2.7.1	Podle možnosti zachování obsahu a významu dat.....	21
2.7.2	Podle rychlosti	21
2.7.3	Podle možnosti zálohování.....	21
2.7.4	Podle dostupnosti.....	22
2.7.5	Podle možnosti zpětné vazby	22
3	Vlastní výzkum.....	23

3.1	Vymezení cíle a výzkumných otázek	23
3.2	Charakteristika a popis vybrané školy	23
3.3	Metody zkoumání.....	23
3.4	Zkoumaný soubor	24
3.5	Výsledky výzkumu	26
3.5.1	Dostupnost	26
3.5.2	Míra četnosti používání komunikačních prostředků	26
3.5.3	Otázky názoru	35
3.6	Závěry týkající se první hypotézy.....	38
3.7	Závěry týkající se druhé hypotézy	39
3.8	Návrhy a doporučení	39
4	Závěr	41
5	Seznam použitých informačních zdrojů	42
6	Seznam příloh	43
7	Seznam obrázků	50
8	Seznam tabulek	51
9	Seznam grafů	52

1 Úvod

Schopnost komunikace patří mezi nejdůležitější schopnosti člověka. Komunikace se v průběhu let velmi vyvíjela a dnes má již odlišnou podobu než na jejím počátku. S rozvojem komunikace se prodlužovaly vzdálenosti, na které lze informace předávat. Prostředky pro komunikaci jsou stále vylepšovány a rozvíjeny. V dnešní době je již možné komunikovat téměř na neomezené vzdálenosti a téměř kdykoli.

Jelikož je komunikace jednou z nejpoužívanějších schopností člověka, tak existuje mnoho publikací, které se popisem komunikace zabývají. Mnoho literatury se zabývá i jednotlivými komunikačními prostředky. Publikací o komunikaci je opravdu mnoho, ale literatury, která by se zabývala porovnáním jednotlivých prostředků již tolik není.

Teoretická část shrnuje již známé poznatky z oblasti komunikace. Jedná se o souhrn teoretických poznatků týkajících se komunikace, komunikačního procesu, funkcí komunikace, formy komunikace a jejich cílů. Další důležitou částí je popis komunikačních prostředků. Součástí práce je i porovnání jednotlivých prostředků z několika různých hledisek.

V druhé části práce je popsán praktický výzkum, který byl proveden pomocí dotazníkového šetření. V závěru práce jsou podány návrhy, jak vylepšit využívání informačních technologií při komunikaci v rámci školy.

Hlavním cílem této bakalářské práce je analyzovat komunikační prostředky a jejich využití v rámci školy. Další cílem je popis jednotlivých prostředků pro komunikaci a jejich vzájemné porovnání z několika vybraných hledisek. Pro dosažení hlavních cílů byly použity následující metody: deskripce, dotazníkové šetření a následná analýza dat.

2 Teoretická část

2.1 Komunikace

Původ slova komunikace nalezneme v latinském slově *communicare*, jehož význam je „činit něco společným či společně sdílet“ (1). Nalézt přesnou definici tohoto slova je obtížné, jelikož se v různých publikacích často liší. Pro účely této práce budeme za komunikaci považovat interakci, při které dochází ke sdílení a výměně informací.

Komunikace se rozvíjela podobně jako populace. Počátky komunikace byli již na začátku vývoje lidstva, kdy prostředkem komunikace nebyly slova, ale spíše posunky. Na počátku probíhala komunikace pouze přímo, formou osobních rozhovorů. Až později lidé vynalezali různé prostředky, které jim pomohli překonat nedostatky. Již v dávných dobách se začala rozvíjet komunikace na delší vzdálenosti, nejprve formou posílů a později posíláním vzkazů a dopisů. Tím se prodlužovaly nejen vzdálenosti, na které jsme si byli schopni informace předávat, ale díky zápisu informací bylo možné je předávat nejen v reálném čase, ale i je uchovávat po staletí.

V dnešní době již máme mnoho různých prostředků komunikace, které nám umožňují rychlé sdílení informací, na již skoro neomezené vzdálenosti a uchovávat je tak dlouho, jak jen uznáme za vhodné.

2.2 Komunikační funkce

Každá komunikace je začata a vedena z nějakého důvodu. Nikdy není komunikace vedena bez důvodu, většinou je vedena dokonce s určitým cílem. Daným cílem může být skoro cokoli, od získání informací, přes přesvědčování až ke svěřením se. Dokonce je možné, aby každý z účastníků od komunikace očekával něco jiného. Uvedeme si několik základních funkcí. Velmi často se stává, že funkce se prolínají. Každý autor uvádí jiné rozdělení funkcí, s ohledem na jeho potřeby a zaměření. V následující části se podíváme na funkce komunikace rozdělené podle Jana Vymětala. (2)

První zcela jasnou funkcí je funkce informativní. Většina vedených rozhovorů je vedena za účelem získání informací. Informacemi mohou být buď daná fakta, ale i zkušenosti či rady. Další funkcí, která s první velmi úzce souvisí je funkce poznávací. Poznávací funkce má za cíl poznání něčeho nového. Jedná se například o nabývání vědomostí a pro člověka nových poznatků. Instruktažní bývá označovaná jako instruktivní funkce by se dala považovat za skloubení obou předchozích. Jejím hlavním prvkem je předávání zkušeností od mluvčího k posluchači. Mluvčí se snaží dát posluchači určitý návod. Často se jedná o detailní postup. Za sjednocení předchozích funkcí považujeme funkci vzdělávací a výchovnou, která je převážně realizována pomocí studia, ať už ve školách či v samostudiu. Dalo by se říci, že všechny přechodné funkce souvisejí s obsahem zprávy, ale nejsou závislé na mluvčím či posluchači.

Ted' se podíváme na funkci, které přímo ovlivňují posluchače nebo mluvčího. První z nich je funkce osobní identity, kdy si člověk ujasňuje vše, co se ho týká, kým je, čeho chce dosáhnout, ale i veškeré jeho názory. Velmi důležitou funkcí je společensky integrující a socializační funkce. Každý jedinec potřebuje kolem sebe lidi, málokdo dokáže žít s pocitem, že nikam nepatří. S tím souvisí tato komunikační funkce. Zahrnuje převážně vztahy mezi

lidmi a vše s tím související. Ale řadí se sem například i schopnost správně přizpůsobit způsob komunikaci posluchači i příležitosti. Další částí je funkce přesvědčující. Lidé, kteří si jsou této funkce vědomi, ji velmi často používají pro dosažení svých cílů. Tato funkce má velký vliv na druhé, lidé se snaží změnit jejich názory i chování. Posilující a motivující funkce, jak již název napovídá, je o posilování sebevědomí a hledání vnitřní motivace. S tím souvisí i funkce svěřovací. Do té zahrnujeme nejen svěřování se někomu s problémy, ale i naslouchání druhým. S ní úzce souvisí funkce úniková, kdy se člověk snaží uniknout od reality, snaží se odreagovat a nemyslet na starosti, které ho tíží. Nakonec tu máme funkci zábavnou. Zábavná komunikace nás dokáže povzbudit nebo pobavit.

2.3 Prvky komunikace

Komunikace má několik základních prvků. Jsou jimi odesílatel/mluvčí, příjemce, komunikační kanál, zpráva/informace, zpětná vazba a šum. Každý komunikační proces zahrnuje tyto základní prvky.

Odesílatel, mluvčí či též komunikátor je přístroj, osoba, či skupina osob, kteří jsou prvotními iniciátory celé komunikace. Oproti tomu příjemcem je přístroj, osoba, či skupina osob jejichž prvotní funkcí není zprávu posílat, ale přijímat. Odesílatel tudíž stojí na začátku předávání zprávy a příjemce na konci komunikačního procesu. Mezi nimi je komunikační kanál, který slouží k přenosu informace. Komunikační kanály můžeme dělit podle zapojených smyslů člověka na auditivní, vizuální, taktilní, čichové, teplotní, chuťové. Většinou při komunikaci je využíváno více druhů komunikačních kanálů. Komunikační kanály můžeme dělit také podle typu nosičů, které informaci přenášejí. Velmi důležitým prvkem je i samotná zpráva, jenž je předmětem sdělení. Pro ověření správného příjmu a pochopení informace slouží zpětná vazba. Zpětná vazba odesílatele ujišťuje, že příjemce zprávu převzal správně. Ověření správného převzetí a pochopení je podstatnou součástí, protože v průběhu přenosu na zprávu mohou působit vnější faktory a také šum.

2.4 Komunikační model

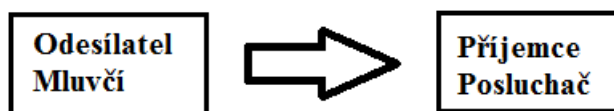
Schéma průběhu komunikace se nazývá komunikačním modelem. Jedná se o zjednodušenou reprezentaci reálné komunikace. Důraz je kladen na odhalení primárních vztahů mezi jednotlivými elementy systému. Cílem modelu je jasné a přehledné znázornění probíhajících vztahů. (3) Jelikož samotné sdělení a výměna informací prošli dlouhým vývojem, tak i model byl několikrát upraven. Modelů tudíž existuje několik a každý má svá specifika. Začneme od těch nejjednodušších.

Všechny modely mají společné prvky. Mezi základní prvek patří odesílatel/komunikátor. Jedná se o reprezentaci člověka či objektu, který informace předává. Oproti němu stojí příjemce, jenž vysílané informace přijímá.

2.4.1 Lineární model

Na počátku stál podle DeVita lineární model komunikace, jehož základním principem je jednosměrné předávání informací. (4) Tento model dříve sloužil k popisu veškeré komunikace. Jeho myšlenka byla taková, že nikdo nedokáže zároveň mluvit a naslouchat. V praxi je to ovšem jiné a tento model v současnosti slouží k popisu určitých druhů masové

komunikace. Masová komunikace, jak již sám název napovídá, je založena na šíření informací několika příjemcům zároveň. V praxi je za masovou komunikaci, kterou popisuje tento model, považováno například televizní či rádiové vysílání, tisk a další prostředky pro hromadné šíření informací.

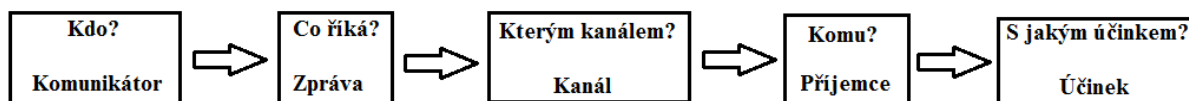
Obrázek č. 1 Lineární model komunikace

Skupina lineárních modelů obsahuje mnoho modelů, které se v něčem liší. Avšak myšlenka přenosu pouze jedním směrem je stejná. Prvním z modelů spadajících do této skupiny je Aristotelův model. Jedná se o model, který je velmi často považován za vůbec první model popisující sociální komunikaci. Aristoteles ho popsal kolem roku 300 př.n.l. ve svém díle Rétorika. (5) Model má pět základních elementů a je na něm již vidět důležitost publika. Aristoteles tvrdí, že je důležité při tvorbě řeči brát ohledy na dobu i publikum. Jedině pak může být řeč úspěšná. Dalo by se říci, že toto schéma je založeno převážně na veřejnou řeč, kdy jeden přednáší a ostatní poslouchají.

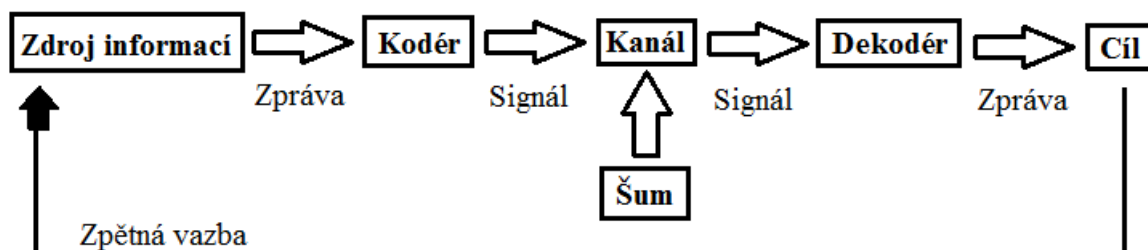
Obrázek č. 2 Aristotelův model komunikace

Dalším z nich je Lasswelův model komunikace, jenž byl vyvinut americkým politologem a teoretikem komunikace Harold Dwidth Lasswellem v roce 1948. Tehdy jej poprvé představil ve své práci. Tento model je jednoduchý a byl vyvinut pro masovou komunikaci. (6) Jeho výhodou je, že se hodí pro mnoho typů komunikace. Oproti tomu nedostatkem je absence zpětné vazby a nezohlednění šumu. Model se skládá z 5 částí. Části jsou jinak pojmenované, ale první je téměř totožná odesílateli a čtvrtá se shoduje s příjemcem. Mezi nimi jsou ještě dva aspekty. Nejdříve zpráva či sdělení a poté kanál, který říká, jak je zpráva přenášena. Kanálem mohou být například rádiové nebo televizní vlny. Poslední částí je účinek, který popisuje, jaký efekt má tato komunikace na jejího příjemce. Jednotlivé prvky komunikace by se daly chápat také jako různé speciální okruhy vědeckého zájmu a s nimi související analýzy.

Obrázek č. 3 Lasswellův komunikační model

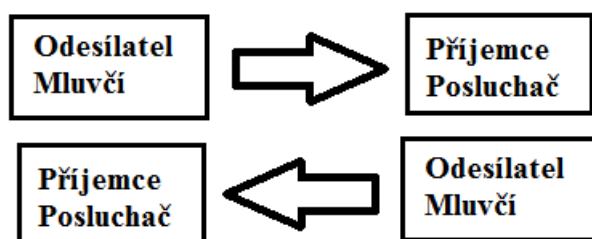
Prvním lineárním modelem, který bere v potaz také nevyhnutelný šum je Shannon-Weaverův model komunikace. Model byl publikován v roce 1948 v práci A Mathematical Theory of Communication. V této práci také poprvé definoval pojem informace. (7) Jelikož Shannon byl americkým matematikem, tak i tento model je více technologický než ostatní lineární modely. Model byl velkým přínosem do teorie informace, a proto je často označován za model informační teorie. Claude Shannon a Warren Weaver model založili na jednoduchosti, ale nezohlednili možnost průběh komunikace i v čase. Také tu není zohledněn obsah zprávy. V modelu se však začíná objevovat zpětná vazba.

Obrázek č. 4 Shannon-Weaverův komunikační model

2.4.2 Interakční model komunikace

Jelikož lineární model nepostačoval, proto byl zaveden model interakční. Pro tuto skupinu modelů je společné, že mluvčí a posluchač se vždy mění. V každém okamžiku má každý pouze jednu funkci. Tento typ fungování by se dal přirovnat k míčovým hrám jako například tenis. Míček představuje informaci/zprávu, kterou odehraje odesílatel/mluvčí. Přijme ji příjemce a po jejím odehrání na druhou stranu se stává odesílatelem. Původní odesílatel se stane příjemcem/posluchačem. Tento model je často používán pro oblast počítačů, webu a podobně. Principem je, že v daný okamžik může komunikace probíhat jen jedním směrem. (8)

Obrázek č. 5 Interakční model komunikace

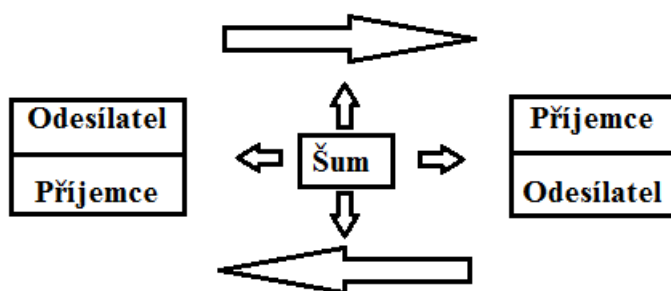
2.4.3 Transakční model

Jedná se o schéma, které nejvíce odpovídá skutečnosti, jelikož všichni účastníci jsou zároveň odesílateli i příjemci. V reálné situaci to neznamená, že oba musejí mluvit zároveň. Příjemce dělá určitá gesta a mimiku, prostřednictvím které odesílá signály k ostatním účastníkům komunikace, kteří je přijímají. V takových to případech, kdy odesílatel je současně příjemce, se pro zjednodušení osoba označuje za komunikátora. Model slouží převážně k popisu interpersonální komunikace. Vzhledem k tomu, jak vypadá se často nazývá kruhovým modelem. Komunikátoři jsou v tomto modelu na sebe závislí, a proto transakční komunikace probíhá pouze pokud se ji aktivně účastní obě strany.

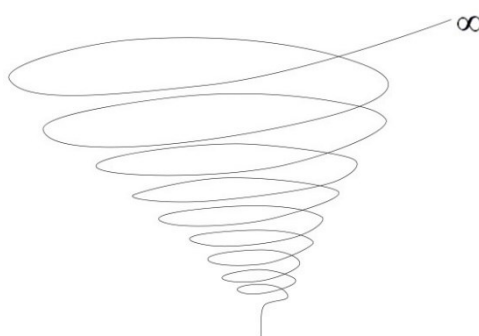
Obrázek č. 6 Transakční model komunikace

Jelikož jednoduchý transakční model neznázorňuje šum, tak byl zaveden rozšířený transakční model. Ten zachovává vše z transakčního modelu, a navíc přidá působení šumu.

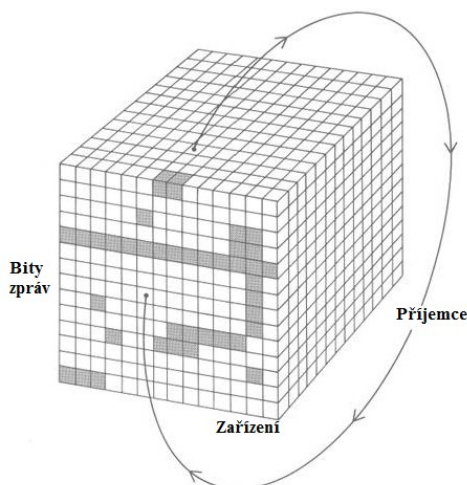
Obrázek č. 7 Rozšířený transakční model (9)

V roce 1967 byl vyvinut helikální model inspirovaný spirálou. Jedná se o trojrozměrný model, kdy křivka připomíná tvar kužele. Frank Dance ve svém modelu bere na zřetel čas. Přičemž komunikace na počátku života je vnímána jako omezená a je inspirována užší částí křivky. Schopnost komunikace se během let rozvíjí, což je reprezentováno rozšiřující se křivkou. Tento model vystupuje z řady, jelikož nelze rozlišit jednotlivé články komunikace. Komunikace nemusí být kontinuální, ale může dojít k jejímu přerušení. Také nemusí mít rostoucí tendenci. Jedná se o velmi abstraktní model, který někteří označují až za příliš jednoduchý.

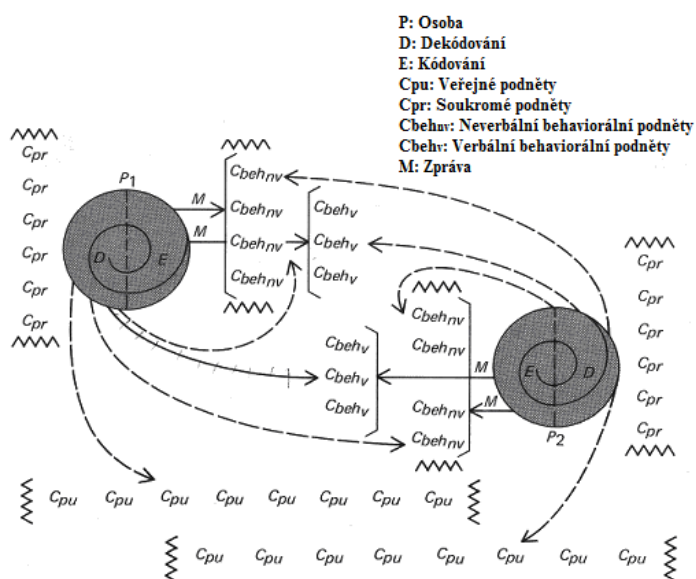
Obrázek č. 8 Helikální model (10)

Beckerův mozaikový model komunikace navrhl v roce 1968 Sam Becker. Model je reprezentován jako trojrozměrný model krychle obsahujícího malé krychličky. Jednotlivé krychle/buňky reprezentují jednotlivé zprávy, přičemž prázdné buňky reprezentují nedostupné zprávy a tmavé buňky zprávy dostupné. Podobné zprávy tu jsou znázorněny jako svislé buňky. Model ukazuje složitost mezilidské komunikace, její dynamičnost a rozlišnost.

Obrázek č. 9 Beckerův komunikační model (11)

Další z transakčních modelů vytvořil Američan Dean C. Barlund v roce 1970. Model byl výstupem jeho dlouholeté praxe v oblasti komunikace. Autor říká, že existují 3 druhy podnětů: veřejné, soukromé a behaviorální. Veřejné podněty (v nákrese C_{pu}) jsou chápány jako veškeré podněty přicházející zvenčí. Soukromé podněty (C_{pr}) vycházejí z dané osoby, jsou to její smysly a pocity. Behaviorální podněty (C_{behv}/C_{behnv}) jsou podněty vycházející z chování jednotlivých osob. Dále v nákrese můžeme u podnětů nalézt křivky, které představují, že daných podnětů je nekonečně mnoho.

Obrázek č. 10 Barlundův model komunikace (12)

2.5 Rozdělení komunikace

Komunikace je velmi široký pojem, a proto pro přehlednost je dobré zavést nějaké její dělení. Jelikož je to tak obsáhlá oblast, tak ji můžeme dělit na základě více různých faktorů. Některá rozdělení jsou častější, jiná se používají méně.

2.5.1 Rozdělení podle počtu účastníků

Prvním dělením, které si uvedeme, bude rozdělení podle počtu účastníků komunikace. Komunikace může probíhat mezi více lidmi, ale také za komunikaci považujeme dialogy uvnitř sebe. Jsou to vlastně vnitřní pochody, kdy si klademe otázky, ale zároveň si na ně sami odpovídáme.

Dělení podle počtu účastníků, rozděluje komunikaci na:

- Intrapersonální
- Interpersonální
- Masovou (4)

Komunikaci, které se účastní pouze jeden člověk, nazýváme komunikací intrapersonální. Komunikace probíhající mezi dvěma a více lidmi nazveme komunikací interpersonální. Posledním typem je komunikace masová. Zde máme velké množství posluchačů, ale pouze jednoho odesílatele. Což je hlavním rozdílem mezi komunikací masovou a intrapersonální. Za masovou komunikaci považujeme převážně sdělování informací pomocí masových médií jako například rádia, televize, rozhlasu, internetu a mnoho dalších.

2.5.2 Rozdělení podle dorozumívacích prostředků

Jak již jsme si na začátku práce uvedli, tak ne vždy byla k dorozumívání používána řeč. Dříve to byly například jen posunky. Není tomu ale tak, že by se gesta nyní nepoužívala. Většinou fungují jako doplnění mluveného projevu. Toto dělení se občas nazývá dělením podle použitého komunikačního kanálu.

Dělení:

- Verbální
- Neverbální (nonverbální) (4)

Z verbální komunikaci považujeme komunikaci, které probíhá na základě jazyka a řeči. V širším pojetí se do verbální komunikace nezahrnuje pouze mluvené slovo, ale také písemný projev. Oproti tomu neverbální komunikace se vyznačuje dorozumíváním beze slov. Dorozumívacím prostředkem jsou gesta, která mají svůj význam, ale například také mimika.

2.5.3 Rozděleností podle míry formálnosti

Dalším důležitým rozdělením je dělení podle formálnosti. Použitá míra formálnosti záleží na dané situaci. Při neformálních příležitostech, jako rozhovor se spolužáky nebo rodinou, můžeme použít neformální způsob komunikace. Při něm můžeme volíme jinou slovní zásobu i jiné slovní obraty. Můžeme si dovolit mluvit rychleji i šířit například ne zcela ověřené informace.

Dělení:

- Formální
- Neformální (4)

Formální komunikace se používá pro formální příležitosti. Formální komunikaci mezi sebou vedou často osoby, které nemají stejné postavení, například podřízený s nadřízeným. Velmi často se s formální komunikací setkáme při tiskových zprávách a sdělení. Sdělují informace o organizaci lidem, kteří v ní nejsou zainteresovaní. Na půdě školy se s formální komunikací setkáme při komunikaci učitele-ředitel, student-učitel, ale také při sdělování informací veřejnosti. Formální komunikace nemusí být jen na mluvené úrovni, setkáváme se i s formálními žádostmi, rozhodnutími či zprávami.

Za neformální komunikaci považujeme komunikace s uvolněnějšími pravidla. Obvykle k ní dochází mezi lidmi, kteří k sobě mají bližší vztah. Za příklad nám mohou být spolužáci ve třídě či učitelé sdílejí kabinet.

2.5.4 Rozdělení podle postavení komunikátorů

Komunikace mezi sobě rovnými probíhá zcela jinak než komunikace mezi lidmi na jiné společenské úrovni. Proto zavádíme následující dělení.

Dělení:

- Horizontální
- Vertikální (4)
- Diagonální

Horizontální komunikace probíhá mezi lidmi na stejné úrovni. Ve škole horizontální komunikace probíhá mezi spolužáky nebo učiteli. Oproti tomu vertikální probíhá mezi lidmi s různým postavením například mezi studentem a učitelem, ale také mezi ředitelem a učitelem. Velmi často se tento typ komunikace dále dělí na sestupnou a vzestupnou. Za sestupnou považujeme komunikace od nadřízeného směrem k podřízeným. K předávání zprávy může docházet přes více úrovní. Příkladem může být nařízení od ředitele, které se přes třídní učitele dostává k žákům. Oproti tomu vzestupná komunikace má přesně opačný směr. Jde o šíření informací od podřízených k nadřízenému. Může se jednat například o stížnosti studentů směrem k řediteli, ať už přímo či přes učitele.

Oba tyto druhy komunikace předpokládaly nějakou hierarchii v organizaci a probíhaly v jedné celistvé organizaci. Oproti tomu diagonální komunikace probíhá například mezi příslušníky různých útvarů nehlédě na jejich postavení. Jedná se o komunikaci, která umožňuje rychlejší šíření informací napříč odděleními. V prostředí jedné školy se s tímto typem komunikace moc nesetkáme, protože prostředí školy je tvořeno přímou hierarchií - jednou linií.

2.5.5 Rozdělení podle vzdálenosti komunikátorů

Jak jsme si již řekli, tak v dřívějších dobách probíhala komunikace jen tvář v tvář. Později se vzdálenosti, na které jsme schopni sdílet informace prodlužovali a s tím souvisí následující dělení.

Dělení:

- Přímá
- Nepřímá (zprostředkovaná) (4)

Přímou komunikaci nazýváme tu, která probíhá osobně z očí do očí. V dnešní době se čím dál více rozvíjí komunikace nepřímá. Zprostředkovanou komunikací rozumíme dorozumívání se pomocí technických prostředků. Umožňuje nám to komunikaci na velké vzdálenosti ať už v reálném čase nebo se zpožděním.

2.6 Prostředky pro komunikaci

Prostředků pro komunikaci existuje celá řada. V následujících bodech se podíváme na technické prostředky, které se používají pro komunikaci. Každý z následujících prostředků má své výhody i nevýhody. Zaměříme se prostředky využitelné v rámci komunikace na škole, ať už mezi učiteli, studenty, či učitel-student.

2.6.1 Osobní rozhovor

Jedná se o konverzaci, která probíhá tzv. „tváří v tvář“. Při osobním rozhovoru jsou zapojeny všechny smysly člověka a dochází tudíž k použití všech dostupných komunikačních kanálů. Zapojení všech smyslů je velmi důležité pro správné pochopení předávaných informací. Sluchem člověk rozpoznává nejen slova, ale důležitý je i tón, kterým to komunikátor vysloví. Špatně zvoleným tónem může zpráva vyznít jinak, než mluvčí zamýšlel. Pomocí sluchu člověk dokáže rozeznat i mluvčího.

Dalším důležitým smyslem je zrak. Pomocí něho jsme schopni vnímat veškerou neverbální komunikaci. Podstatná jsou gesta i mimika mluvčího. Zapojeny jsou i další smysly, i když už ne tak značnou mírou.

V rámci školy je rozhovor jedním z nejčastějších prostředků pro předávání informací. Hojně využíván je hlavně proto, že si mluvčí ihned může ověřit správné doručení a pochopení zprávy. Rozhovor může být náhodný, kdy dojde k náhodnému navázání konverzace, většinou díky nějakému podnětu nebo může být rozhovor předem domluvený. Za náhodný považujeme většinu konverzace na škole ať už mezi studenty či učiteli. Za domluvený rozhovor se považuje komunikace, která je předem domluvená a většinou je předem známo i téma diskuze. V prostředí školy lze za domluvené rozhovory považovat domluvené konzultace s učiteli či většina schůzek na přání ředitele školy. Rozhovor můžeme dále dělit na formální a neformální. Za formální rozhovory jsou považovány například pohovory a za neformální hlavně debaty mezi studenty.

Rozhovor může probíhat mezi dvěma lidmi, ale také mezi skupinou lidí. Když jsou do diskuze zapojeni pouze dva lidé, je jednodušší debatu udržet správným směrem. Oproti tomu, pokud rozhovor probíhá mezi velkou skupinou lidí, jako jsou například porady, není to již tak jednoduché. V takových případech je důležité mít osobu, která se bude snažit debatu nějakým způsobem řídit. Důležité je, aby lidé nemluvili jeden přes druhého, protože v tu chvíli by debata neměla vůbec smysl. Člověku, který diskuzi řídí, se říká moderátor. V rámci porad se moderátorem velmi často stává osoba, která je výše postavená, převážně ředitel, či jeho zástupce. Pokud se jedná o debatu mezi studenty v rámci vyučovacích hodin, tak moderátorem je daný vyučující.

Nevýhodou osobního rozhovoru je, že si člověk nemůže zprávu zpětně přehrát a je odkázán jen na to co zaznamenal v reálném čase. Proto většina lidí při rozhovorech přivítá možnost si dělat písemný záznam rozhovoru. Většinou se využívají hlavně záznamy z porad. Někdy se nemusí jednat o přesný zápis slov. Například pokud učitel oznámí žákovi, že dostal určitou známku, tak dané sdělení doplní o zápis do žákovské knížky. Pokud chceme opravdu přesně zaznamenat daný rozhovor, použijeme zvukové nahrávky. Těch využívají převážně novináři při interview.

2.6.2 Dopisy, oběžníky

Papírové prostředky pro komunikaci jsou stále hojně používány. Může se jednat o formální i neformální komunikaci. Formální komunikace probíhá pomocí úředních dopisů. Na půdě školy se může jednat o dopisy o přijetí ke studiu nebo naopak o vyloučení či různé žádosti apod. Neformální papírovou komunikaci mohou představovat oběžníky, které se často používaly pro sdělení informace více třídám při poruše či absenci rozhlasu. Dále také vzkazy, zápisy v třídní knize nebo žákovská knížka. Dalším častým prostředkem mohou být školní nástěnky a vývěsky, které mohou předávat formální informace například pro rodiče. Neformálními informacemi mohou být nástěnky ve třídách tvořené žáky.

Nevýhodou je doba potřebná pro předání informace. V případě oběžníků v rámci školy to mohou být minuty až hodiny, v případě dopisů i dny. Výhodou je možnost ověření původu informace. K ověření se používají nejen podpisy, ale často jsou lidé schopni rozeznat i různé druhy písma. Papírová komunikace se v dnešní době používá převážně pro sdělení formálních informací, které často musejí být písemné.

2.6.3 Rozhlas

Rozhlas se používá jak ve školách, tak i v celých vesnicích a městech. Je to způsob pro rychlé předání informace velkému počtu posluchačů. I proto se rozhlas používá pro informování studentů či občanů při blížících se katastrofách. Ve škole se používá nejen k vyhlášení evakuace školy, ale také pro jiná sdělení určená všem studentům. Nevýhodou tohoto prostředku je velký prostor pro zkreslení signálu a působení šumu. Další negativem je, že mluvčí nemůže pozorovat reakce posluchačů. Jedná se tudíž o jednosměrný prostředek komunikace s možností použití pouze omezenému množství osob.

2.6.4 Telefon

V dřívějších dobách, kdy existovali pouze pevné linky, byl tento typ komunikace určitým způsobem omezený. Dala se sice komunikovat na velké vzdálenosti, ale podmínkou bylo, že posluchač byl přítomen u aparátu. Další podmínkou je, že musíme znát telefonní číslo osoby, které chceme zprávu předat.

V dnešní době mobilních telefonů je tento prostředek komunikace stále na vzestupu. Jeho nespornou výhodou je přenosnost, a tudíž možnost zastihnout danou osobu kdykoli a kdekoli. Již se nejedná pouze o předávání informací pomocí rozhovoru, ale také je možné posílání SMS zpráv. Chytré telefony mají možnost připojení k internetu, a proto mohou být vhodným zařízením i pro posílání e-mailů. Dalšími možnostmi jsou konferenční videohovory. Mnoho lidí používá telefon i k připojení na sociální síť a přispívání do diskuzí. Pro naše účely

budeme za telefonní služby považovat pouze telefonní hovory a posílání SMS zpráv. Zbylé věci budeme zařazovat do jiných kategorií.

2.6.5 Email

Častým prostředkem komunikace využívající internet je e-mail. Jedná se o elektronickou poštu, přes kterou je možné posílat nejen zprávy, ale i různé přílohy (obrázky, dokumenty) do určité velikosti. Výhodou elektronické pošty je délka zprávy, kterou lze poslat. Nevýhodou může být pozdní odezva od příjemce. Dalším mínusem elektronické pošty jsou nevyžádané zprávy.

2.6.6 Sociální sítě

V dnešní době jsou počítačové sítě velmi oblíbeným způsobem komunikace. Využívají je převážně mladší generace, které si bez nich mnohokrát nedokáží život ani představit. Sociálních sítí existuje v dnešní době velká řada a stále jich přibývá. Některé jsou úspěšné, jiné méně. Jedno mají však společné. Snaží se sdružovat lidi přes internet. Může jít o sdružení lidí se stejnými zálibami či za účelem pořádání nějakého setkání či jiné akce. Většina sociálních sítí nutí uživatele k založení profilu a snaží se o něm získat co nejvíce informací. Ty pak může využívat například i k návrhům pro něj relevantních stránek, osob nebo událostí.

Výhodou je komunikace na velké vzdálenosti s obrovským množstvím různých lidí. Ovšem velkou nevýhodou je, že si nikdy nemůžete být jisti, kdo je na druhé straně. Sociální sítě dávají lidem možnost být kýmkoli. Přes sociální sítě jsou často vedeny i útoky na mladistvé a může přes ně docházet i ke kyberšikaně. Proto některé sociální sítě umožňují založení osobního profilu až od určité věkové hranice.

2.6.7 Online školní systémy

Jedná se o školní informační systémy, které evidují informace o žácích, učitelích, prospěchu, chování, docházky a další. Jedná se o komplexní systémy, které mohou také sloužit pro komunikaci. Se systémem se často setkávají již uchazeči, kteří přes školu online podávají přihlášky ke studiu. Zde mají možnost dozvědět se rozhodnutí o přijetí/nepřijetí. Velmi často jsou přes dané systémy sdělovány například změny v rozvrhu. Problémem není ani poslat hromadnou zprávu všem studentům dané třídy. Studenti nebo rodiče mohou tímto způsobem poslat i zprávu vyučujícímu. Jedná se o velmi využívaný sdělovací prostředek pro sdělování informací od kantorů rodičům. Rodiče zde mohou sledovat průběh studia svého potomka. Takovými systémy jsou například Bakaláři nebo Škola online. Tyto systémy slouží nejen pro sdílení informací mezi učiteli a studenty, ale často také mezi rodiči.

2.6.8 Moodle

Moodle je otevřeným softwarovým balíčkem, který se používá pro tvorbu elektronických kurzů. Na školách je velmi rozšířený pro své široké možnosti. Učitel může vytvořit elektronický kurz, do kterého se mohou jeho žáci přihlásit. Tam mohou mít nasdíleny například materiály ke studiu, ať už to jsou soubory nebo html odkazy. Lze zde vytvářet i cvičení a úkoly pro žáky, kteří je prostřednictvím systému odevzdají a učitel je zde pak

i ohodnotí. Moodle nabízí také možnost přehledu jednotlivých známek daného žáka v daném kurzu. Další možností je i posílání hromadných zpráv studentům jednotlivých kurzů. V neposlední řadě se v Moodle kurzu dají psát i testy, které systém pak sám vyhodnotí. Toto je velkým ulehčením práce vyučujícího.

Oproti předchozím systémům je tento používán převážně pro sdílení informací mezi učitelem a žákem. Na podobném principu se začínají používat i Google classrooms, kdy učitel třídu založí a pozve do ní své žáky pomocí účtů Google.

2.6.9 Intranet

Intranet je počítačovou sítí využívající běžných internetových protokolů (TCP/IP, HTTP, atd.). Nejedná se o veřejnou, ale privátní část. Jedná se o vnitřní strukturu počítačů v jednotlivých firmách či školách. Do intranetu může přistupovat pouze omezená skupina uživatelů, kteří k tomu mají práva. Intranet je často používán ve firmách i školách. Je vhodný pro sdílení dat mezi jednotlivými uživateli, a proto je často využíván pro vytváření kolektivních projektů. Uživatelé mají možnost provádět změny, které jsou hned zobrazeny ostatním uživatelům intranetu. Přes intranet je možné k informacím o organizaci přistupovat pomocí webových prohlížečů. Často se intranet používá i jako nástěnka, kde jsou dostupné aktuální informace. Intranet může sloužit i jako nástroj pro komunikace v rámci organizace. (13)

2.6.10 Sdílená data

Velmi spolehlivým prostředkem pro šíření informací jsou sdílená data. Může se jednat o například o síťové disky, které jsou sice dražší variantou při jejich pořizování. Při dlouhodobém provozu se počáteční investice vyplatí, jelikož následné náklady na provoz jsou nízké. Další alternativou mohou být různá webová úložiště. Při krátkodobém použití je vhodné je zvážit, ale při dlouhodobém používání se nevyplatí, jelikož se za tyto služby pravidelně platí poplatky jejich sprostředkovateli.

Výhodou sdílených dat je možnost sdílení různých typů dat. Sdílet se mohou nejen textové soubory, kterými mohou být například zápisy z porad, ale mohou se sdílet i studijní materiály. Sdílená data jsou v dnešní době hojně používána při práci na skupinových projektech. K materiálům má přístup více studentů, kteří ihned vidí změny provedené ostatními spolužáky. Velmi důležité je vhodné nastavení práv pro jednotlivé uživatele. Pokud všem necháme právo k přístupu i úpravě dat. Může se stát, že někdo záměrně materiály pozmění či odstraní. Proto při skupinových projektech je zaručený přístup jen dané skupiny uživatelů, která se na projektu podílí. V případě sdílení materiálů od učitele k žákům je vhodné žákům umožnit zobrazení materiálů, ale odebrat jim možnost upravení materiálu.

V případě správného nastavení práv se jedná o velmi spolehlivý způsob sdílení dat se spolehlivým způsobem jejich uchování a možností zpětného náhledu a použití dat.

2.6.11 Webové stránky

Webové stránky jsou v dnešní době používány skoro každou školní organizací. Školy je používají pro šíření informací nejen veřejnosti, ale i svým zaměstnancům a studentům.

Webové stránky mají většinou reprezentativní charakter, kde se dozvíme všechny potřebné informace o dané organizaci. Důležitá je přehlednost stránek a celková uživatelská přívětivost. Mnoho škol na svých stránkách má odkazy na přihlašování obědů či přihlášení do systémů s prospěchem.

Oproti sdíleným datům má většinou možnost úpravy webových stránek omezený počet osob. Často se jedná o správce, který se o stránky stará. Na něho se obrací ostatní pracovníci, kteří tam chtějí dát určité informace. Nahrávat informace a jinak upravovat webové stránky mohou přes správce pouze učitelé, studentům je přístup povolen jen k nahlížení. Některé webové stránky mají možnost přihlášení pro studenty, kdy se studentům po přihlášení zobrazí informace týkající se přímo jich. Jedná se o informace, které škola nechce dát k dispozici širé veřejnosti.

2.7 Porovnání

V dnešní době existuje mnoho prostředků pro komunikaci. Nejdůležitější z nich jsme si popsali výše. Pro lepší zorientování se si zavedeme porovnání podle různých důležitých kritérií.

2.7.1 Podle možnosti zachování obsahu a významu dat

Velmi důležitým aspektem je šíření nepozměněných informací. V tomto ohledu je velmi dobrým prostředkem osobní rozhovor. Zde dochází nejen k verbální, ale i neverbální komunikaci, na kterou můžeme hned reagovat a případná nedorozumění neprodleně vysvětlit. Z tohoto hlediska je vhodná i internetová komunikace pomocí emailu či webových stránek.

Naopak velké riziko ztráty dat nese papírová komunikace. Je zde obrovské riziko ztráty či poškození předávaných informací.

2.7.2 Podle rychlosti

Pokud potřebujeme informace sdělit co nejrychleji, budeme volit prostředky komunikace zajišťující rychlé předání informace. Ve školách je důležité rychlé předání informace velkému množství osob převážně při krizových situacích. V takových případech se ve většině případů používá školní rozhlas, který umožňuje masivní šíření informace bezprostředně všem příjemcům. Pokud nám jde o rychlé sdělení informace jedné osobě, je vhodné využít osobní rozhovor. Ten volíme ve chvílích, kdy příjemce je na blízku odesílateli. Naopak pro rychlou komunikaci na větší vzdálenosti použijeme telefon. Při telefonním hovoru se jedná o komunikaci v reálném čase.

2.7.3 Podle možnosti zálohování

Dalším důležitým hlediskem pro porovnání je možnost zálohování přenášených informací, a tudíž možnost se k informacím zpětně vracet. V této oblasti má největší slabiny právě osobní rozhovor. Pokud neuvažujeme nahrávání rozhovoru na diktafon či jiné zařízení, jedná se o komunikaci, jejíž informace jsou zaznamenány pouze v mozku odesílatele a příjemce. Díky nemožnosti zpětné kontroly dat dochází i k mnoha nedorozuměním a zbytečným dohadům ohledně toho, co kdo řekl. Podobný problém je i při telefonním hovoru. Tuto

nevýhodu se již v dnešní době podařilo odstranit některým společností. Člověka dopředu upozorní, že jejich hovor je monitorován. Tudíž pak existuje zvukový záznam hovoru, který si může společnost kdykoli přehrát. Dalším prostředkem postrádajícím možnost zálohování je školní rozhlas.

Oproti tomu ostatní výše zmiňované prostředky pro komunikaci umožňují nějaký způsob zálohy dat. Nejsnadnější zálohování dat je pomocí sdílených disků, které k tomu jsou i primárně určeny. Lze tak sdílet a uchovávat velké objemy dat.

2.7.4 Podle dostupnosti

Nejdostupnějším prostředkem komunikace je osobní rozhovor. Jedná se o způsob komunikace, pro který nejsou nutné žádné další prostředky. Proto se jedná o nejlevnější variantu, která je dostupná všem. Dalším velmi dostupným prostředkem komunikace jsou oběžníky na školách, kdy stačí pouhý papír a tužka. O něco málo dražší formou jsou dopisy, ale i tak se jedná o jednu z nejlevnějších možností.

Pro ostatní způsoby komunikace již potřebujeme nějaké zařízení. Při používání rozhlasu potřebujeme mít rozhlas ve všech třídách i na chodbách školy a jeho pořízení něco stojí. Sice má nějaké pořizovací náklady, ale pozdější komunikace je již bezplatná. Zařízení je nutné pořídit i při telefonních hovorech a posílání sms, kdy se jedná o pořízení pevného či v dnešní době spíše mobilního telefonu. Podobně je to i u ostatních způsobů komunikace, kde jsou většinou vyšší pořizovací náklady. Do pořizovacích nákladů zahrnujeme i zařízení pro zobrazení daných informací.

2.7.5 Podle možnosti zpětné vazby

Velmi důležitým aspektem v některých případech může být i rychlost a přesnost zpětné vazby. Nejrychlejší zpětnou vazbu máme při osobním hovoru. Neprodleně si můžeme ověřit, zda posluchač informaci pochopil, popřípadě jaká je jeho reakce. Možnost zpětné vazby nám nabízí například i email, kde jde zažádat o potvrzení přečtení emailu. Naopak znemožnění jakékoli zpětné vazby je u školního rozhlasu či při používání webových stránek.

3 Vlastní výzkum

3.1 Vymezení cíle a výzkumných otázek

Vlastní výzkum měl vymezeny následující cíle:

1. zjistit do jaké míry jsou používány informační technologie na komunikaci v rámci školy,
2. zjistit, zda se liší prostředky pro komunikaci v horizontální a vertikální komunikaci.

Vzhledem k masivnímu používání informačních technologií je pravděpodobné, že informační technologie ovlivňují i komunikaci v rámci školy. Cílem této práce je zjistit do jaké míry jsou zahrnuty jednotlivé informační prostředky v komunikaci v rámci školy. Dalším zkoumaným hlediskem je, zda se liší použitý druh prostředku pro komunikace v horizontální a vertikální komunikaci. Celý výzkum bude zaměřen na pohled studenta.

Pro zúžení jednotlivých cílů byly stanoveny následující hypotézy:

1. Informační technologie každodenně významně ovlivňují komunikaci v rámci školy.
2. Pro komunikaci mezi studenty jsou používány jiné prostředky, než pro komunikaci student - učitel.

První hypotéza plyne z masivního rozšíření informačních technologií, tudíž je pravděpodobné, že ovlivňují i každodenní komunikaci v rámci školy. Druhá hypotéza byla stanovena na základě podnětu z okolí. Všichni okolo tvrdí, že mladí lidé komunikují pouze přes sociální sítě a tudíž by se měli prostředky volené pro horizontální a vertikální komunikaci odlišovat.

3.2 Charakteristika a popis vybrané školy

Pro provedení výzkumu bylo vybráno státní gymnázium v Pardubickém kraji. Jedná se o školu, která nabízí studium v 8 letém a 4 letém programu. Škola je menší a v každém ročníku má pouze jednu třídu, celkem tedy pouze 12 tříd. Maximální kapacita školy je 400 žáků. V současné době školu navštěvuje přes 300 žáků. O jejich vzdělávání se stará 28 učitelů v čele školy stojí ředitelka a její zástupce.

Tato škola byla vybrána z důvodu toho, že se nachází poblíž mého bydliště. Zároveň se jedná o školu, kterou jsem 8 let navštěvovala. Z vlastní zkušenosti vím, že se na škole snažili zapojit informační technologie do běžného provozu školy včetně výuky a sdělování informací rodičům.

3.3 Metody zkoumání

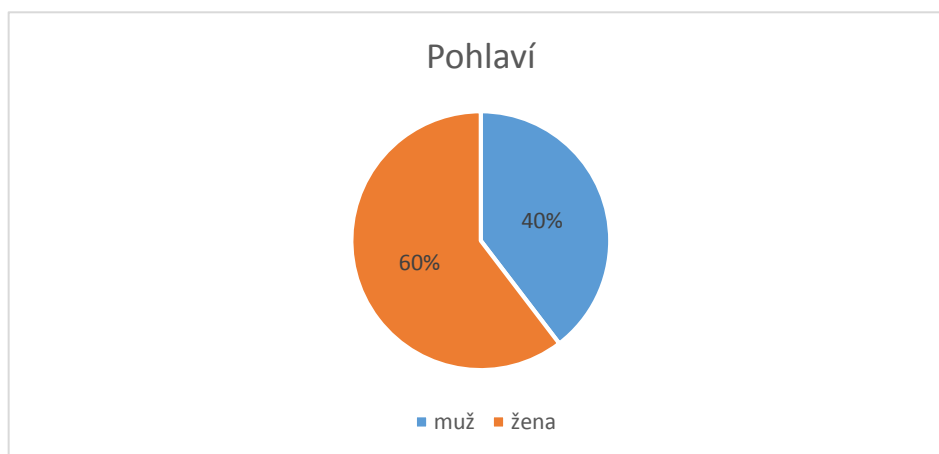
Zkoumání bylo provedeno pomocí dotazníkového šetření. Dotazník měl celkem 24 otázek, přičemž bylo 12 uzavřených, 4 polo uzavřené, 6 otevřených a 2 škálové. Všechny 24 otázek lze rozdělit do několika skupin. Otázky 1-3 jsou zaměřeny na získání informací ohledně zkoumaného souboru studentů. Otázky 4 a 5 se zaměřují na dostupnost informačních

technologií a jejich využívání ve škole. Další skupinou jsou otázky zaměřené na získání informací o četnosti používání jednotlivých komunikačních prostředků. Do této skupiny spadají otázky 7, 9-12 a 15-20. Důležitou kategorií jsou i otázky, které se zaměřují na názor studentů. Tam zařadíme otázky 6,8,13,14 a 21-24.

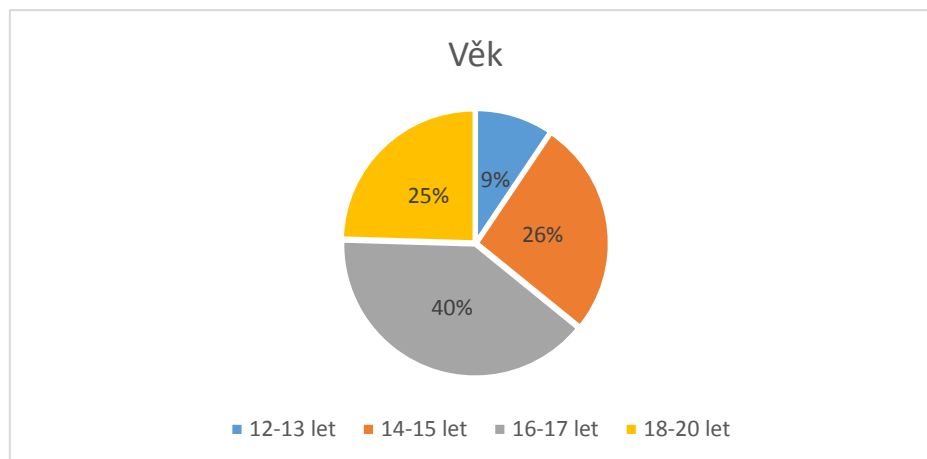
Dotazníkové šetření proběhlo mezi studenty gymnázia napříč ročníky. Do vyplnění dotazníků byly zahrnuti studenti osmiletého i čtyřletého programu studia. Dotazník byl studentům šířen elektronickou formou pomocí sociálních sítí školy. Cílem nebylo, aby ho vyplnilo všech více jak 300 studentů, proto na jeho vyplnění měli jen tři dny. Celkem bylo odevzdáno 53 dotazníků, které jsou zahrnuty v následujícím výzkumu. Návratnost dotazníků se nedá nijak vyčíslit. Není přesně jasné, ke kolika studentům se dotazník dostal v určenou dobu pro vyplnění. Tato varianta mi přišla vhodná. Nemusela jsem vybírat, kterým třídám dotazník poskytnu a zároveň jsem se nemusela potýkat s analýzou 300 dotazníků.

3.4 Zkoumaný soubor

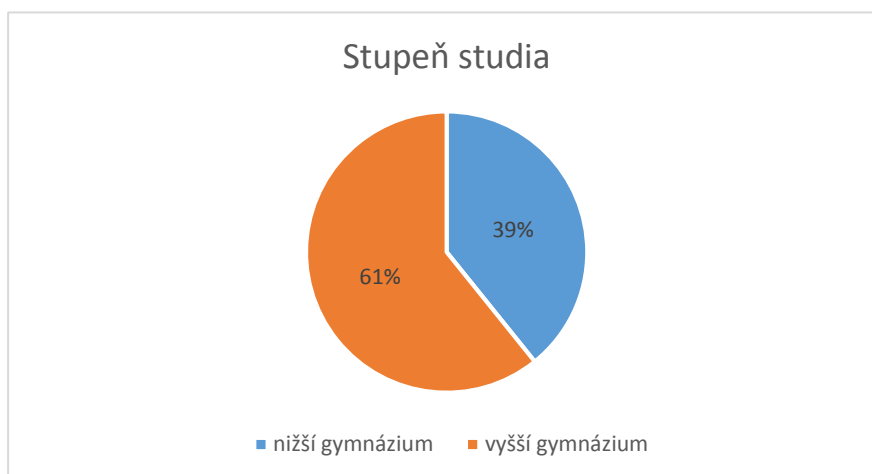
Zkoumaný soubor tvořil nakonec 53 osob napříč skoro všemi ročníky. Následující grafy dokumentují složení zkoumaného souboru z hlediska pohlaví, věku a třídy.

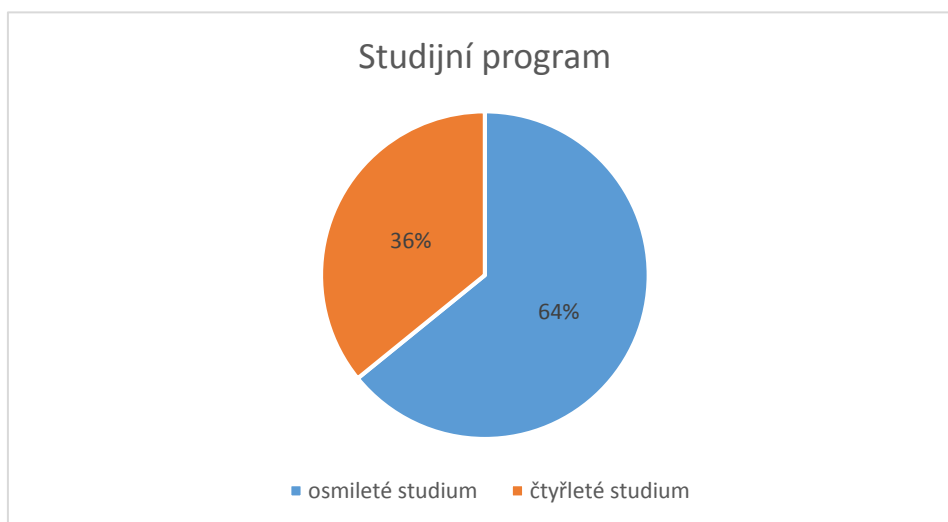
Graf č. 1 Složení zkoumaného souboru z hlediska pohlaví

Graf č. 2 Složení zkoumaného souboru z hlediska věku

Graf č. 3 Složení zkoumaného souboru z hlediska stupně studia

Graf č. 4 Složení zkoumaného souboru z hlediska studijního programu

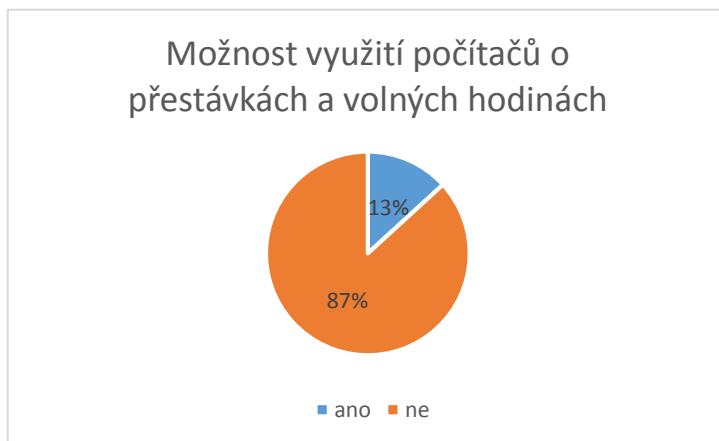
Z výše uvedených grafů plyne, že větší část zkoumaného souboru tvoří ženy. Celkem odpovídalo 32 žen a 21 mužů. Nejvíce respondentů bylo ve věku 16-17 let, těchto studentů bylo 21. Studentů, kteří jsou ve věku 14-15 let, bylo přibližně stejně jako studentů nad 18 let. Třetí graf nám ukazuje, kolik respondentů studuje na nižším stupni gymnázia a kolik na vyšším stupni. Tento graf přibližně odpovídá věkovému rozdělení jednotlivých respondentů. Pokud bychom věk 12-15 let považovali za studium nižšího gymnázia, tak vidíme, že rozdělení je přibližně stejné. Ve věku 12-15 let je 35 % respondentů a nižší gymnázium studuje 39 % respondentů. Malý procentuální rozdíl je v počtu rozdíl jedné osoby. Pravděpodobně se bude jednat o člověka ve věku 16 let, který stále studuje na nižším gymnáziu. Většina dotázaných respondentů studuje osmileté gymnázium, těchto studentů je 34, což tvoří celkem 64 % ze zkoumaného souboru studentů.

3.5 Výsledky výzkumu

V této části se podíváme na výsledky samotného výzkumu. Rozdělíme si je do různých podkapitol podobně jako jsme si rozdělili jednotlivé otázky.

3.5.1 Dostupnost

V této části se podíváme na dostupnost jednotlivých prostředků. Do této oblasti zahrnujeme otázky 4 a 5. První z nich byla na možnost využívání počítačů o přestávkách a volných hodinách.

Graf č. 5 Možnost využití počítačů o přestávkách a volných hodinách

Podle výše uvedeného grafu většina studentů odpověděla, že přístup k počítačům nemají. Po bedlivějším prozkoumání dotazníků vyplynulo, že studenti s přístupem k počítačům jsou studenti vyššího stupně gymnázia. Není to však způsobeno tím, že mladší studenti by k tomu přístup neměli. Toto jsme si ověřovali u zaměstnanců školy. Oficiální přístup jako do studoven na této škole k počítačům nemají, ale po domluvě mohou o volných hodinách počítače ke studijním účelům používat všichni studenti. Skutečnost, že počítače využívají převážně studenti vyššího gymnázia přisuzují malé informovanosti mladších studentů. Je to však pouze neověřenou hypotézou.

Druhou otázkou na dostupnost bylo připojení k internetu. Z webových stránek školy se člověk dozvěděl, že je celá škola pokryta sítí WIFI. S touto skutečností se ztotožňují všichni respondenti. Všechny 53 respondentů odpovědělo, že na půdě školy mají možnost připojení k internetu pomocí vlastních zařízení.

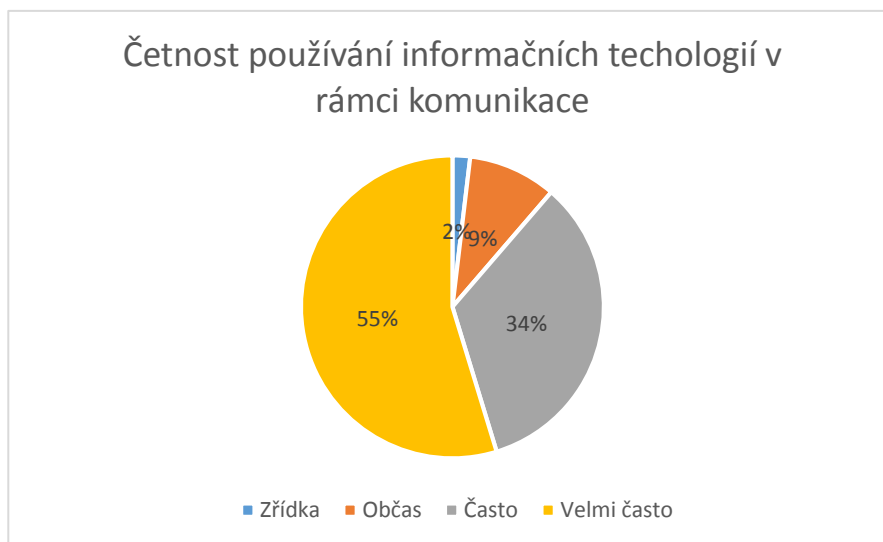
3.5.2 Míra četnosti používání komunikačních prostředků

První otázka z této oblasti směřovala na to, jestli respondenti využívají informační technologie pro komunikaci. Jejich odpovědi jsou zaznamenány do následující tabulky.

Odpověď	Počet osob	Procenta
Ano	51	96 %
Ne	2	4 %

Tabulka č. 1 Používání informačních technologií při komunikaci

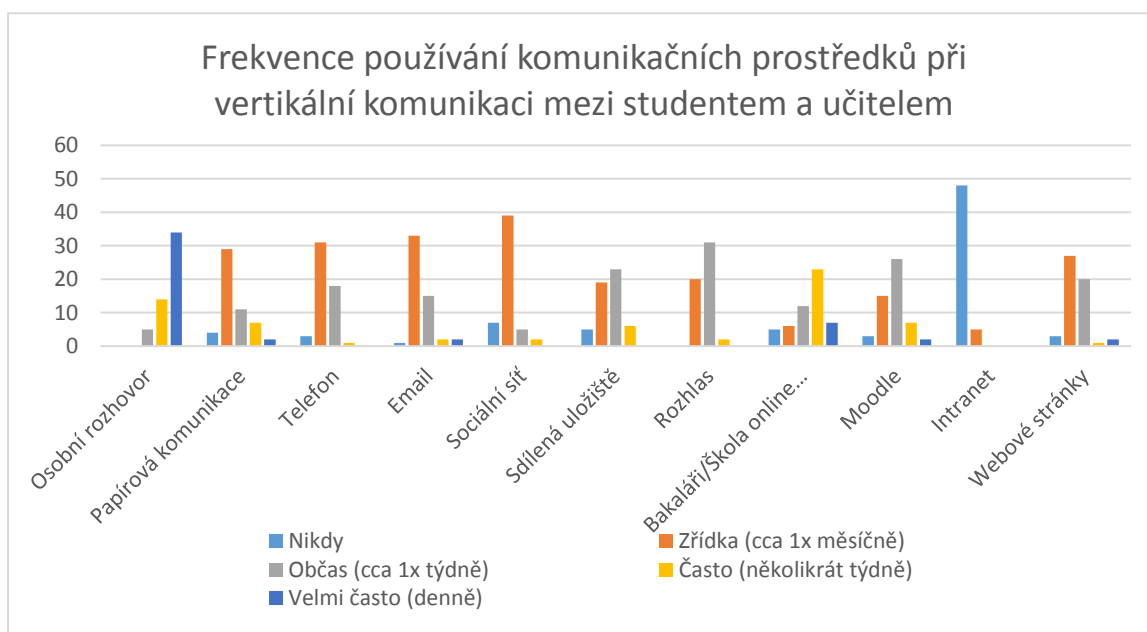
51 respondentů odpovědělo, že informační technologie ke komunikaci používají. Pouze 2 respondenti odpověděli, že informační technologie ke komunikaci nepoužívají. Tito dva respondenti jsou vyřazeni z následující otázky, která měla za úkol zjistit četnost používání informačních technologií v rámci komunikace.

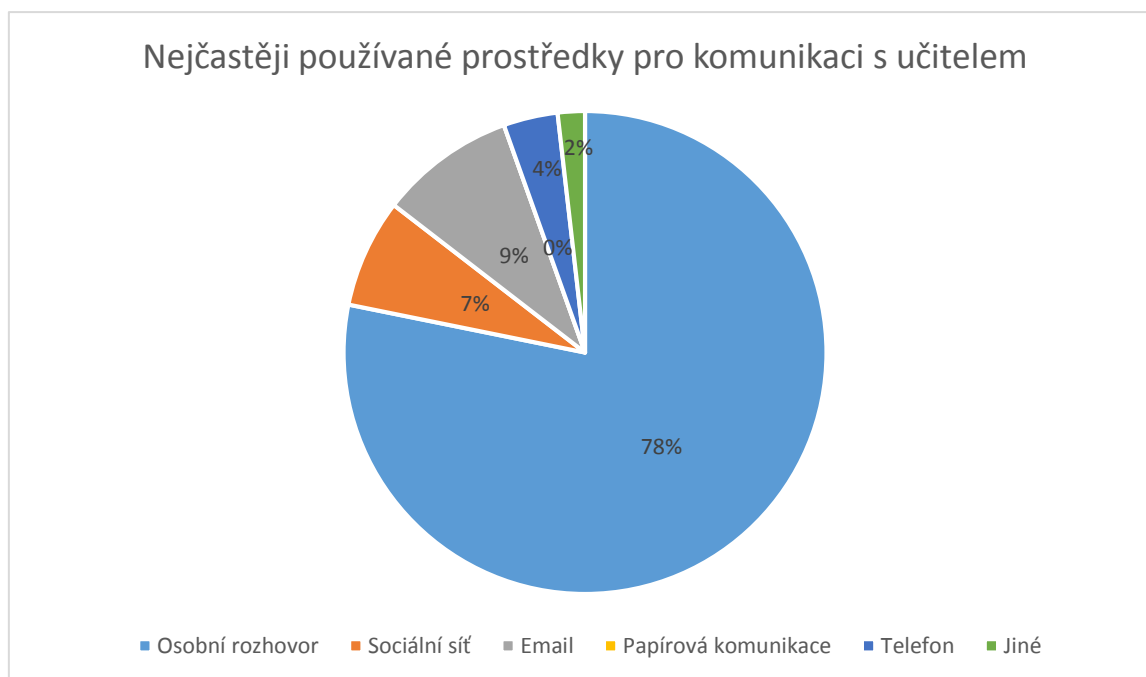
Graf č. 6 Četnost používání informačních technologií v rámci komunikace

Z výše uvedeného grafu plyne, že pokud studenti používají informační technologie pro komunikace, tak je již velmi pravděpodobně používají často až velmi často (několikrát týdně až denně). Jen pouhý jeden respondent používající informační technologie pro komunikaci odpověděl, že je používá zřídka (cca 1x měsíčně).

Následující dvě otázky se zaměřují na komunikaci vertikální. V našem případě se jedná o komunikaci mezi studentem a učitelem. U všech sloupcových grafů v této práci jsou čísla na ose ypsilon brána jako počty osob, které tak odpověděli.

Graf č. 7 Frekvence používání komunikačních prostředků při vertikální komunikaci

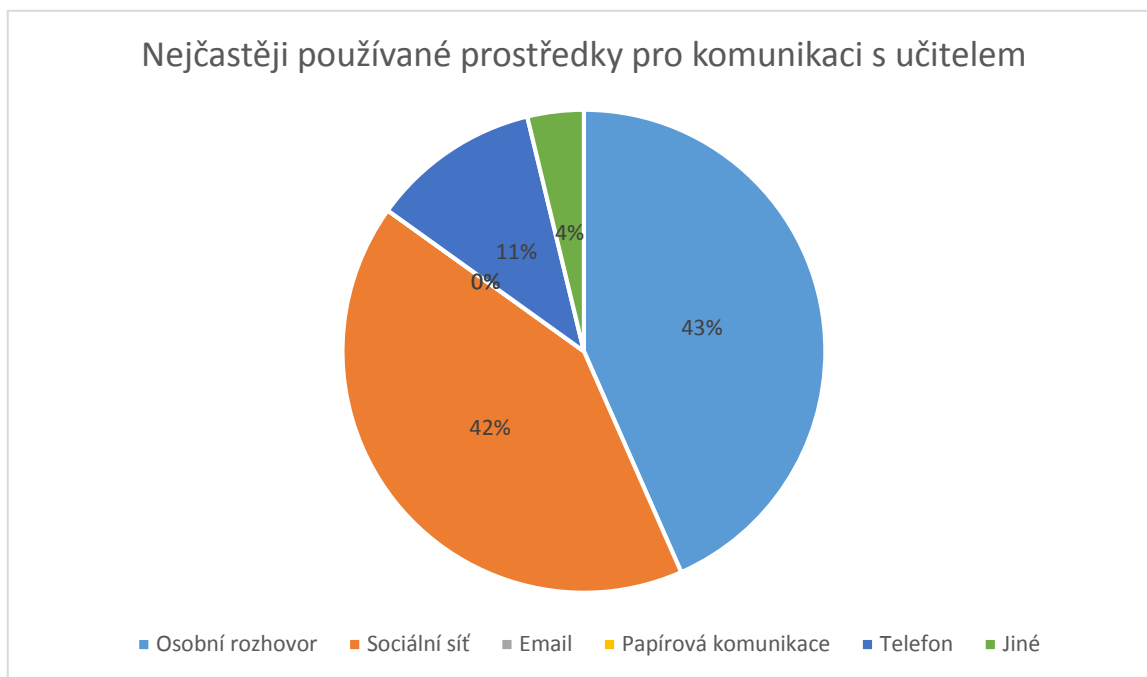

Graf č. 8 Nejčastěji používané prostředky pro komunikaci s učitelem

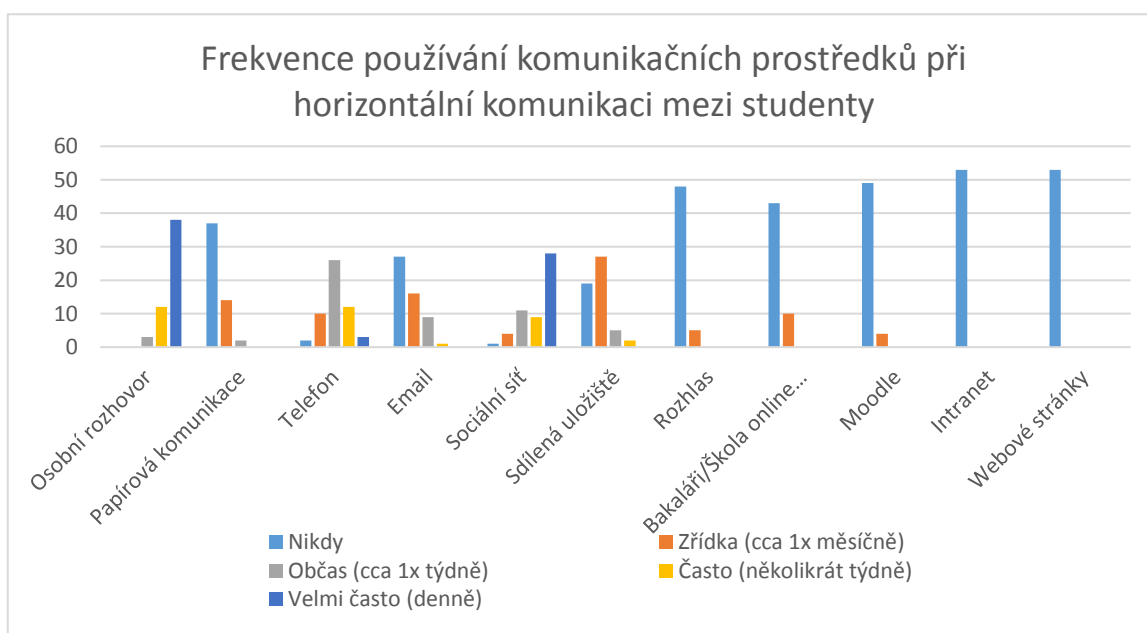
Grafy 7 a 8 zobrazují výsledky šetření týkajícího se komunikace mezi studentem a učitelem. V sedmém grafu si můžeme povšimnout odpovědi většiny osob na intranet, že ho nepoužívá vůbec. Tuto odpověď uvedlo 90 % dotázaných. Zbýlých 10 % respondentů odpověděli, že intranet používají přibližně jednou měsíčně. Z tohoto schématu plyne, že intranet je nejméně používaným komunikačním prostředkem na zkoumané škole. Naopak nepoužívanějším komunikačním prostředkem je osobní rozhovor. 64 % respondentů odpovědělo, že osobní rozhovor používají velmi často (denně) a 26 % respondentů uvedlo, že ho používají často (několikrát týdně).

V grafu číslo 8 jsou zobrazeny odpovědi na otázku: „Jaký komunikační prostředek používáte nejčastěji při komunikaci s učitelem?“. Dle očekávání většina respondentů odpověděla, že nejčastěji používají formu osobního rozhovoru. Malé procento studentů odpovědělo, že nejčastěji používají sociální síť a podobný počet uvedl email. Pouze dva respondenti uvedli jako nejčastější prostředek telefon. Přitom nikdo neodpověděl, že by nejčastějším prostředkem pro komunikaci by byla papírová komunikace. Velkým překvapením byla odpověď jiné. Zde student uvedl, že s učitelem vůbec nekomunikuje. Myslím si, že se jednalo jen o kanadský žert ze strany studenta. Přijde mi totiž velmi nepravděpodobné, že by s učitelem nekomunikoval žádným způsobem. I lidé s určitým postižením musejí najít nějaký způsob pro komunikaci. Bohužel takovýmito odpověďmi se při vyplňování dotazníků studenty nevyhneme.

Následující otázky se týkaly horizontální komunikace, chápané jako komunikace mezi studenty. Odpovědi respondentů na jednotlivé otázky jsou zobrazeny v grafech níže.

Graf č. 9 Nejčastěji používané prostředky pro komunikaci s učitelem

Graf č. 10 Frekvence používání komunikačních prostředků při horizontální komunikaci mezi studenty

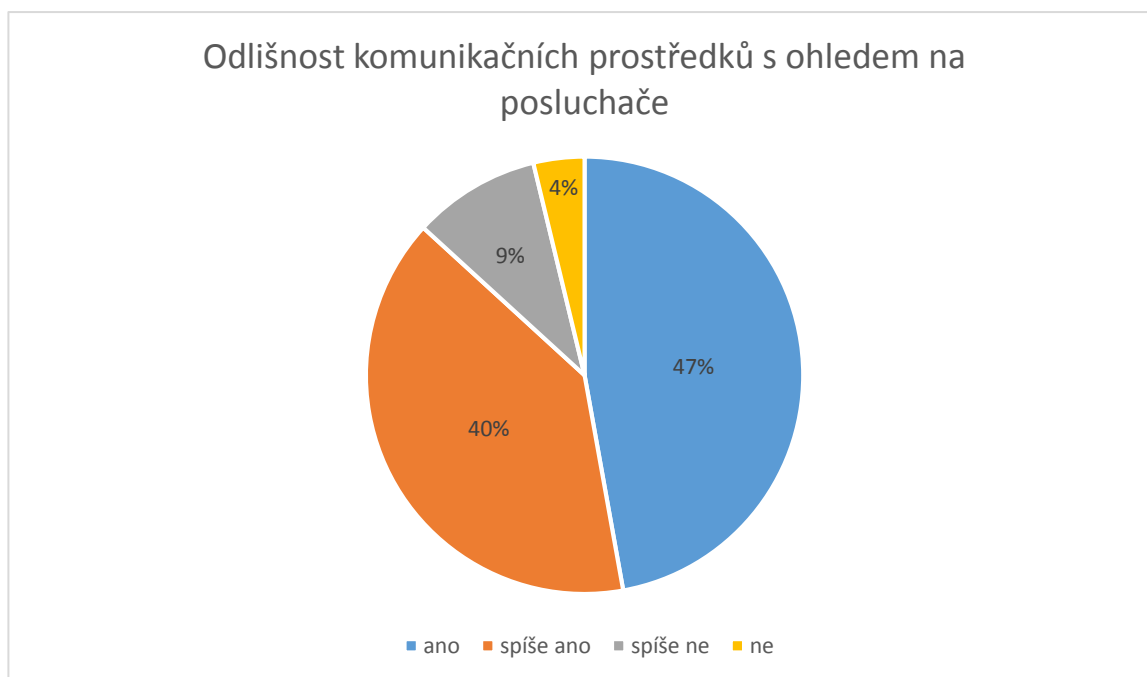
Na grafu číslo 10 je zobrazena míra používání jednotlivých komunikačních prostředků při komunikaci mezi studenty. Jak je již na první pohled vidět rozložení grafu se velmi odlišuje oproti grafu číslo 7. Ten nám ukazuje tutéž míru akorát při komunikaci vertikální. Při horizontální komunikaci dochází k útlumu používání rozhlasu, webových stránek, Moodle, Bakalářů či Školy online. Tento útlum je způsoben tím, že se jedná o prostředky převážně jednosměrného předávání informací od učitele a vedení školy směrem k žákům. Sice některé z těchto komunikačních prostředků umožňují i komunikaci mezi studenty, ale je to až

podřadná funkce. Většina studentů ji dle průzkumu nevyužívá. Výsledky nepoužívání intranetu nejsou nijak překvapivé, jelikož ho nepoužívali ani při komunikaci s učiteli. Oproti vertikální komunikaci tu také téměř vymizela papírová komunikace. Věřím, že to je z důvodu užívání papírové formy veškerých žádostí či omluveních nepřítomnosti pro učitele. Oproti tomu mezi spolužáky se již papírová komunikace vytratila. Menšího útlumu došlo i v oblasti emailu.

Časté používání osobního hovoru není žádným překvapením. Jelikož se studenti vídají každý všední den, je rozhovor každodenní náplní. Jednoho z největších vzrůstů se může těšit používání sociálních sítí. Ze všech respondentů jich 29 uvedlo, že sociální sítě používají každý den. Dalších 20 studentů odpovědělo, že je používají jednou až několikrát týdně.

Celkově je vidět, že komunikační prostředky se omezily na používání osobního hovoru, telefonu a sociálních sítí. S tímto faktem koresponduje i graf číslo 9. Zde jsou vidět prostředky, které studenti preferují ve vzájemné komunikaci. Již na první pohled vidíme rozdíly oproti grafu, zobrazujícímu totéž v komunikaci vertikální. Oproti původní velké převaze používání osobního rozhovoru se může zdát, že se jeho původní zastánci (43 osob) rozdělili na osobní rozhovor (23 osob) a sociální sítě (22 osob). Tento graf koresponduje s předchozím grafem, kde byl taktéž vidět nárůst používání sociálních sítí. Jak je ze všech grafů vidět, prostředky používané pro komunikaci se odlišují s ohledem na posluchače. Respondenti odpovídali také na otázku, jestli si myslí, že se to odlišuje, případně jak. Tyto otázky byli v dotazníku záměrně položeny před rozebráním jednotlivých druhů komunikace. Bylo to z důvodu, abychom pohled respondenta neovlivnili vyplněním četnosti používání a podobně.

Následující graf ukazuje názory studentů na míru odlišnosti komunikačních prostředků.

Graf č. 11 Odlišnost komunikačních prostředků použitých s ohledem na posluchače

Z grafu číslo 11 můžeme vidět, že 46 osob odpovídajících 87 % odpovědělo, že se komunikační prostředky používané pro různé posluchače liší. Toto tvrzení máme potvrzené předchozím porovnáním výsledků pro vertikální a horizontální komunikaci. Respondenti, kteří odpovědi

ano, či spíše ano následně odpovídali na otázku, jakým způsobem se komunikační prostředky liší. Jejich nejčastější odpovědi se dají zformulovat do následujících bodů:

- u spolužáků více používám sociální sítě: Facebook, Instagram...
- se spolužáky píší sms/telefonní hovory
- s učiteli jen osobní rozhovor ve škole
- se spolužáky využívám prostředky komunikace na dálku
- méně komunikuji s učiteli než se spolužáky
- se spolužáky nepoužívám email.

Velká část respondentů neodpovídala jen na otázku, v čem se odlišují použité komunikační prostředky, ale i také na otázku čím se liší komunikace obecně. Celkem 11 respondentů uvedlo odpověď ve smyslu, že se spolužáky komunikují více než s učiteli. O používání sociálních sítí při komunikaci se spolužáky se zmínilo překvapivých 31 respondentů. Obecné informace o vzdálenosti, na kterou komunikují s učiteli či se spolužáky uvedlo 9 studentů. Odpovídali ve smyslu, že se spolužáky komunikují i z domu na dálku a oproti tomu u učitelů používají převážně komunikaci z očí do očí. Velká část studentů uvedla i větší používání mobilního telefonu při komunikaci s vrstevníky, do čehož zahrnujeme psaní sms a telefonní hovory. Takto odpovídajících studentů bylo 13. Ne úplně ojedinělou odpovědí bylo tvrzení o nepoužívání emailu v souvislosti s komunikací s vrstevníky. Z výše uvedených porovnání víme, že se komunikace odlišuje ve více prostředcích, ať už se jedná o nepoužívání papírové komunikace nebo webových stránek mezi vrstevníky. Tyto poznatky nikdo ze studentů nevedl.

Jedna z otázek v dotazníkovém šetření byla zaměřena na to, zda studenti vnímají rozdíl v komunikaci se spolužáky ve chvílích, kdy jsou ve škole a ve chvílích kdy jsou doma například nemocní. V tabulce níže jsou zaznamenány odpovědi na otázku: „Liší se použité komunikační prostředky, když jste ve škole, oproti prostředkům, které používáte při komunikaci se spolužáky či učiteli z domu?“.

Odpověď	Počet osob	Procenta
Ano	49	92 %
Ne	4	8 %

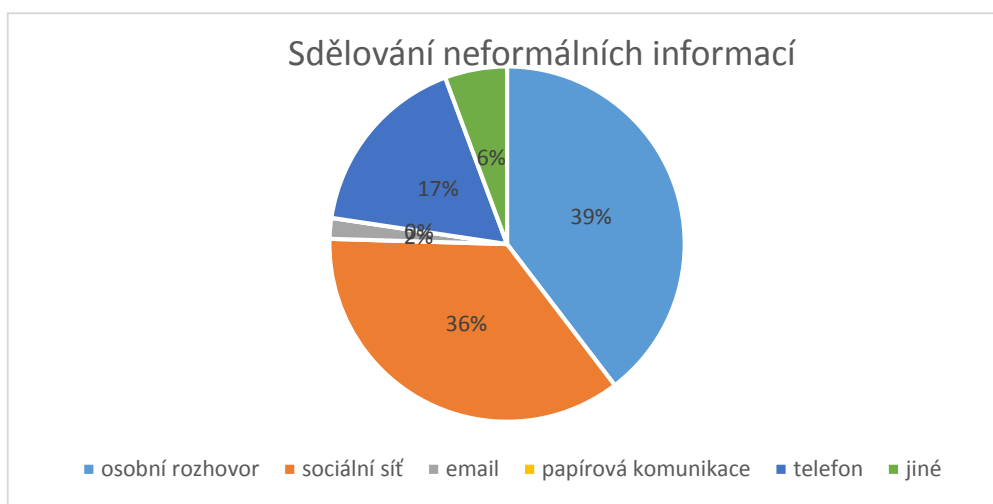
Tabulka č. 2 Odlišnost použitých komunikačních prostředků

Z tabulky je patrné, že většina respondentů si uvědomuje odlišnost komunikace s ohledem na vzdálenost komunikátorů. Všechny 49 studentů, kteří odpověděli, že se komunikace odlišuje odpovídali na následující doplňující otázku. Ta se ptala, o jaké odlišení se jedná. Odpovědi všech respondentů by se daly rozdělit na následující:

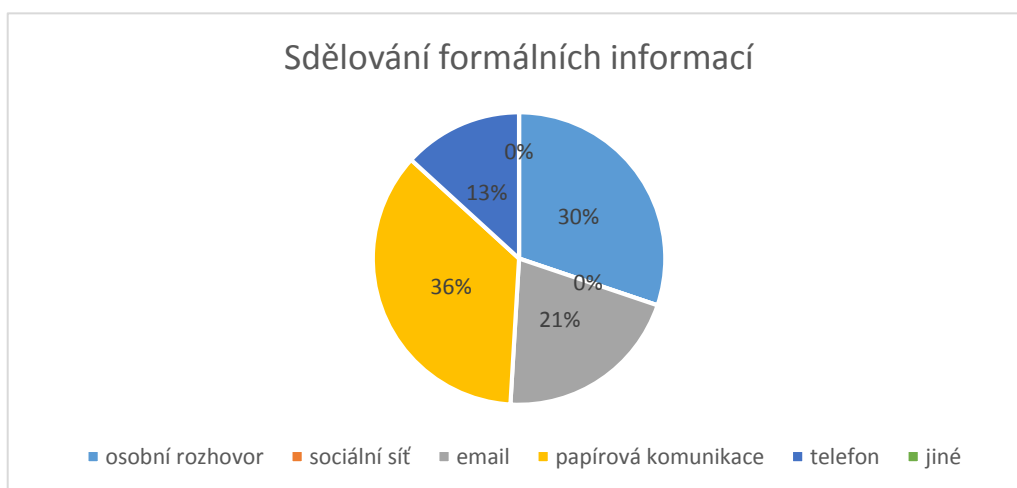
- z domu s nimi nekomunikuji
- z domu chatujeme, používáme snapchat
- ve škole si jen povídáme, nepíšeme si, nevoláme atd., hovoříme jen osobně bez jakýchkoli prostředků
- z domu děláme video hovory například při hraní her
- z domu si posíláme i soubory, fotky, materiály atd.
- z domu používáme při komunikaci telefon
- z domu komunikujeme online přes počítač
- z domu používáme více sociální sítě.

Velká část respondentů (21 osob) uvedla, že používají sociální sítě. Uváděnými sítěmi byly nejčastěji Instagram a Facebook. Hned druhou nejčastější odpovědí (19 osob) bylo, že si píšou zprávy, chatují či komunikují přes snapchat, messenger a podobné aplikace. Ostatní odpovědi byli v četnosti vyrovnané, přibližně 3-5 osob na odpověď. Pro mě překvapující odpovědí byla ta, že spolu studenti z domu vůbec nekomunikují. Takto odpovědělo 6 z dotázaných respondentů.

Již jsme prozkoumali rozdíly mezi horizontální a vertikální komunikací. Ted' se podíváme na otázky ohledně komunikace formální a neformální. Studenti měli za úkol odpovědět na otázky: „Jaký prostředek používáte nejčastěji pro sdělování formálních a neformálních informací?“.

Graf č. 12 Sdělování neformálních informací

Graf č. 13 Sdělování formálních informací

Na výše uvedených grafech je vidět rozdíl v použitých komunikačních prostředcích ve formální a neformální komunikaci. V obou typech komunikace je nedílnou součástí osobní hovor. Ve formální komunikaci je vidět uchýlování lidí k papírové komunikaci, která již v neformální komunikaci ustoupila do pozadí. Je tomu tak, jelikož některé formální náležitosti se stále musejí dávat v písemné podobě. Jedná se například o žádosti o uvolnění z výuky či poté žádosti o omluvení nepřítomnosti. Další využívanou alternativou je dle průzkumu

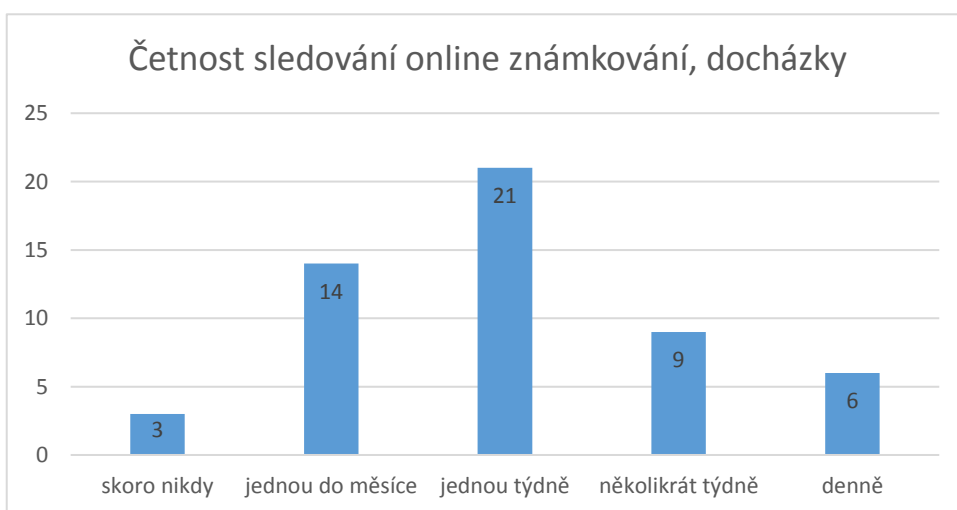
používání emailu. Na grafu je také vidět, že respondenti nepoužívají ke sdělování formálních informací sociální sítě a raději volí jiné alternativy.

Naopak u neformálních informací sociální sítě dominují hned v závěsu za osobním rozhovorem. Na sociálních sítích sděluje neformální informace 19 z dotázaných respondentů a osobní hovor používá 21 studentů. Objevuje se tu i možnost jiné, kterou zvolili 3 respondenti a všichni uvedli aplikaci určené pro psaní zpráv a chatování. Když se podívám na využití telefonu, podle získaných odpovědí by se dalo říci, že jeho četnost používání je u sdělování formálních a neformálních informací velmi podobná.

Následující otázky by se dali zařadit do podkapitoly: četnost sledování jednotlivých prostředků komunikace. Patří sem 4 velmi podobné otázky. Odpovědi jsou pro přehlednost zaznamenány v následujících grafech.

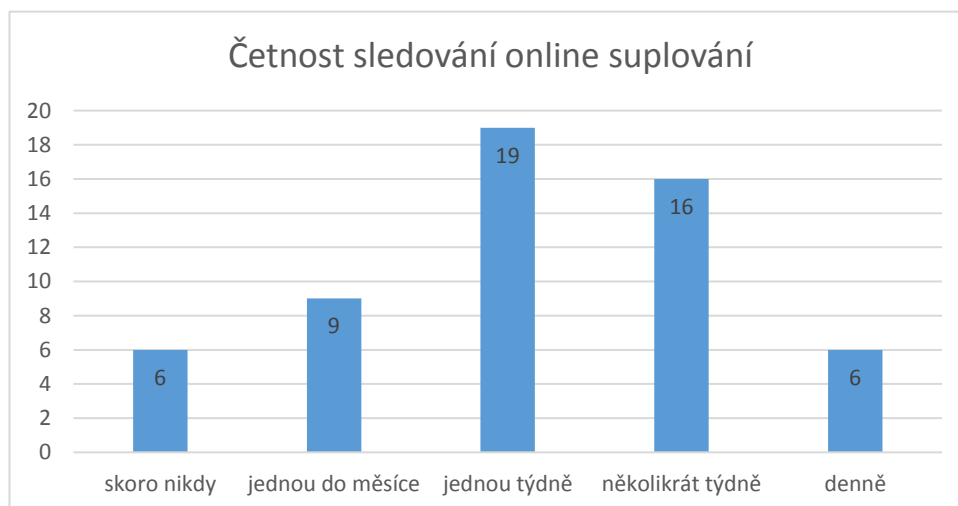
Graf č. 14 Četnost sledování školních stránek

Graf č. 15 Četnost sledování online známkování, docházky

Graf č. 16 Četnost sledování školní nástěnky

Graf č. 17 Četnost sledování online suplování

Na předchozích 4 grafech jsou zobrazeny četnosti pro jednotlivé aktivity. Nejdříve si popíšeme každý zvlášť a poté provedeme jejich porovnání. V grafu zobrazujícím četnost sledování školních webových stránek můžeme pozorovat, že nejvíce studentů odpovědělo sledování stránky přibližně jednou do měsíce. Tak odpovědělo 24 z dotázaných studentů, dalších 9 odpovědělo, že je nesleduje skoro nikdy. Což znamená, že 66 % respondentů nesleduje stránky vůbec, nebo jen zřídka. Z toho se dá usuzovat, že informace na webových stránkách školy studenti nepovažují při svém studiu za důležité.

Druhý graf ukazuje četnost sledování online známkování a docházky. Nejvíce studentů odpovědělo, že tento druh informací sledují přibližně jednou týdně. Rozložení grafu není nijak zajímavé. Pokud z něj neodebereme žáky nižšího gymnázia. Na upravený graf se můžeme podívat zde:

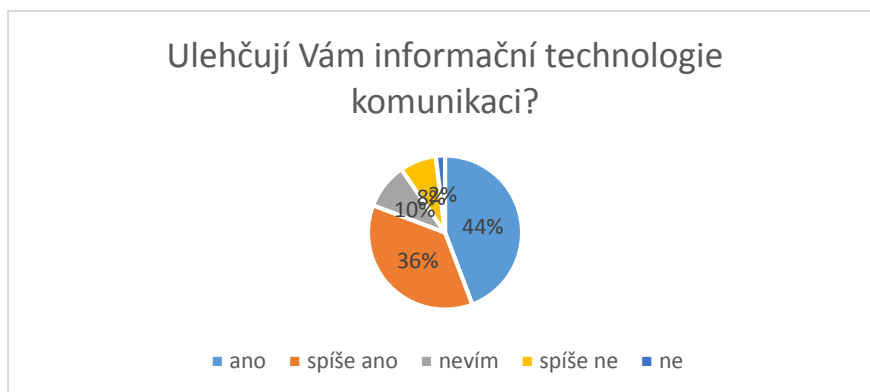
Graf č. 18 Četnost sledování online známkování a docházky eliminovaného na vyšší gymnázium

Na upraveném grafu si můžeme povšimnout, že po odstranění studentů nižšího gymnázia vyšli výsledky odlišně. Většina starších studentů sleduje známkování a docházku minimálně jednou týdně. Z těchto odpovědí by se dalo odvodit větší odpovědnost starších studentů ke svému studiu. Velký rozdíl může být způsoben i faktem, že za mladší studenty často známky a docházku sledují jejich rodiče.

Grafy 16 a 17 mají velmi podobné rozložení. Je zde vidět rozlišnost studentů. Někteří suplování ani nástěnku skoro nesledují, kdežto jiní to sledují denně. U těchto grafů nevyšlo ani nic odlišného, pokud by se určitá skupina studentů odstranila, tudíž to v práci není ani zahrnuto.

3.5.3 Otázky názoru

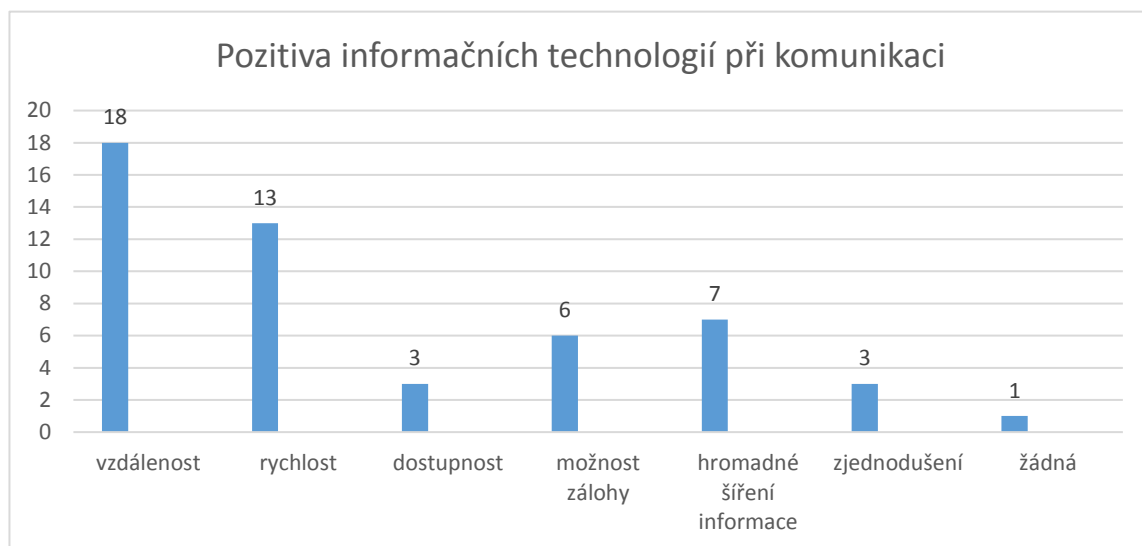
V této podkapitole si rozebereme otázky, které směřovaly na získání názoru od zkoumaných subjektů. Některé z otázek, které by měly patřit k otázkám názoru jsou již v předchozí kapitole, Navazovaly či předcházely jiným otázkám v předchozím oddílu. Do této části zařadíme 4 otázky. První z nich se dotazuje, zda informační technologie respondentům usnadňují komunikaci. Další dvě otázky se studentů dotazují, jaká vnímají pozitivita a negativa při používání informačních technologií při komunikaci.

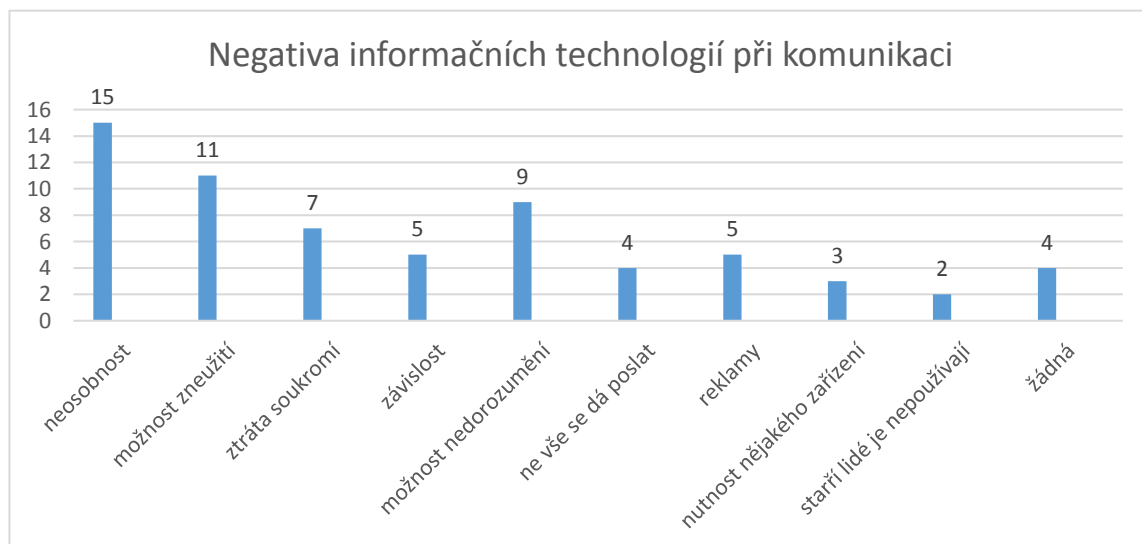
Graf č. 19 Vnímání ulehčení komunikace díky informačním technologiím

Z grafu číslo 19 je zřejmé, že 80 % respondentů (42 osob) si uvědomuje ulehčení komunikace díky informačním technologiím. Naopak pouhých 10 % studentů odpovědělo, že jim technologie komunikaci neulehčují. V čem je komunikace díky technologiím jednodušší jsme se přímo neptali, ale velká část těchto informací je zahrnuta v odpovědích na otázku, jaká to má pozitiva.

Otázka směřující na získání informací ohledně pozitiv používání informačních technologií byla otevřenou otázkou a respondenti mohli psát jednu i více odpovědí. Stejným typem byla otázka týkající se negativ. Odpovědi respondentů byly zaznamenány do následujících grafů.

Graf č. 20 Výhody používání informačních technologií v rámci komunikace

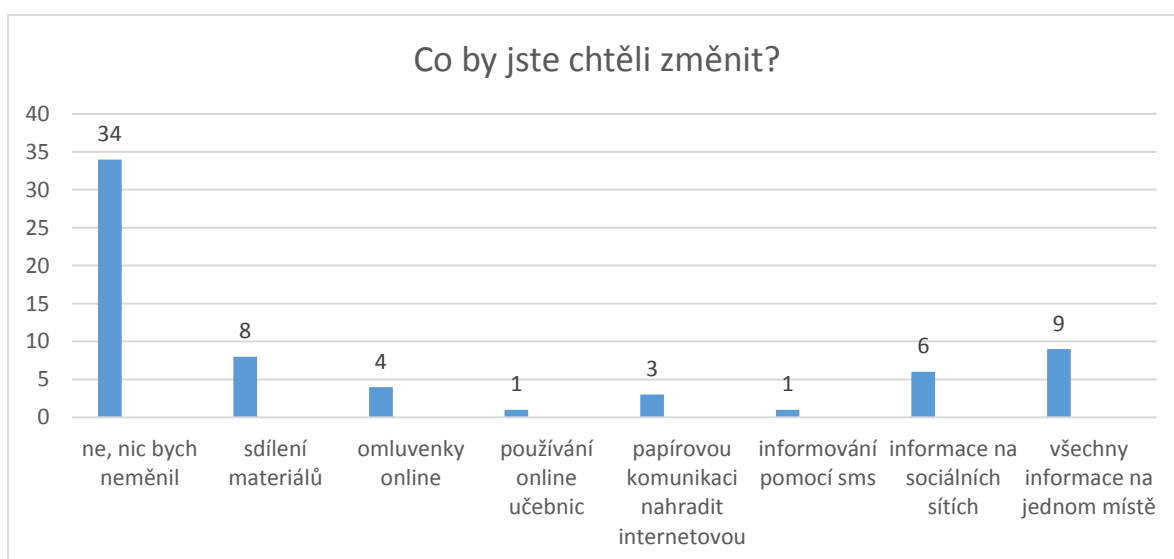
Graf č. 21 Nevýhody používání informačních technologií v rámci komunikace

Z výše zobrazených grafů plyne, že velká část respondentů za výhodu považuje především vzdálenost, na kterou se dá díky informačním technologiím komunikovat. Dalším kladem je rychlost, s jakou je možné sdělit informace dané osobě. Ne zrovna náhodou to jsou vlastnosti, které se stále vyvíjejí. V dnešní době se již dá komunikovat na téměř neomezené vzdálenosti a komunikace může probíhat i v reálném čase. Za další výhodu respondenti uvedli hromadné šíření informací. S masovým šířením informací se setkáváme denně prostřednictvím většiny

médií ať už to je televize či noviny. Dalším prostředkem je rozhlasové vysílání, ale můžeme sem řadit například i hromadné rozesílání sms během mimořádných událostí. Bez informačních technologií bychom nedokázali informovat tolik lidí najednou. Za výhodu lidé označili i možnost zálohování jednotlivých informací, což je výsadou právě informačních technologií. V případě osobního rozhovoru je totiž záloha dat o dosti složitější. Buď si informace musí posluchač zapamatovat nebo alespoň nahrát, čímž se zase dostáváme k informačním technologiím. Tři respondenti mezi výhody uvedli i dostupnost a možnost komunikace, s tím souvisí i odpověď zahrnující zjednodušení komunikace. Pouze jedna osoba z dotázaných odpověděla, že žádné výhody nevidí.

Poslední graf zahrnuje uvedené nevýhody. Nejvíce lidí odpovědělo, že negativem je neosobnost při komunikaci. Uvedlo tak 15 respondentů. Dalších 11 respondentů uvedlo, že nevýhodou je možnost zneužití. Ať už se jedná o zneužití poslaných informací nebo zneužití zdárné anonymity a vydávání se za někoho jiného. Případů zneužití informačních technologií stále roste, což je způsobeno s jejich rozšiřujícím se využíváním. Bohužel ojedinělé nejsou ani případy kyberšikany. Celkem 9 respondentů zmínilo možnost nedorozumění. To může být způsobeno i tím, že při osobním rozhovoru vnímáme nejen slova, ale i tón hlasu, postoj či gestikulaci. Oproti tomu při používání informačních technologií jsou tyto možnosti omezené, a tak se člověk musí většinou spolehnout pouze na význam jednotlivých slov. Dalším uváděným negativem je ztráta soukromí. Toto negativum je ale z jisté míry ovlivnitelné. Přece jen je na každém, co vše na sociální síť nahraje a komu to zveřejní. Celkem 5 respondentů odpovědělo, že nevýhodou jsou reklamy. S těmi se setkáváme nejen na sociálních sítích, ale i při používání mobilního telefonu. Nesmíme zapomenout zmínit poznatek, že ne vše se dá poslat, a že s technikou staří lidé neumí. Poznatek, že ne všichni lidé s technikou umí je pravda. Informační vzdělanost populace se stále prohlubuje. Je pravděpodobné, že toto negativum do budoucna bude eliminována či úplně vymezi. Čtyři respondenti uvedli, že žádné nevýhody nevidí.

Poslední otázka měla respondenty vybudit k vymyšlené vlastnímu vylepšení nebo zavedení něčeho nového co by mohlo komunikaci zdokonalit. Jejich odpovědi jsou uvedeny níže.

Graf č. 22 Respondenty navrhované změny a vylepšení

Z celkového počtu 53 respondentů jich 34 odpovědělo, že by nic neměnili. To znamená, že jsou se současnou situací spokojeni. Ostatní respondenti přišli se zajímavými nápady. Jedním z nich je sdílení informací na sociálních sítích. Gymnázium, na kterém byl průzkum proveden má stránky na Facebooku, kde zveřejňuje určité informace, převážně o akcích. Vylepšení od studentů chápu v prohloubení zde uváděných informací. Dalším návrhem bylo sdílení studijních materiálů, ke kterému se přiklání 8 z dotázaných respondentů. Někteří psali o sdílení materiálů od učitele ke studentům, někteří o sdílení mezi jednotlivými studenty. Z dotázaných respondentů jich 9 odpovědělo, že by byli rádi za informace na jednom místě. Což se dá chápat tak, že nyní mají například na různých místech suplování, známky a materiály. Nahrazení papírové komunikace internetovou je zajímavým nápadem, avšak těžko proveditelným. Přece jen ne všichni rodiče používají elektronický podpis. Se zajímavým nápadem v podobě omluvenek online přišli 4 respondenti. Po jednom respondentovi byly návrhy týkající se používání online učebnic a informací pomocí sms.

3.6 Závěry týkající se první hypotézy

První hypotéza zněla: „Informační technologie každodenně ovlivňují komunikaci v rámci školy“. Tato hypotéza byla stanovena na základě toho, že se informační technologie stále rozvíjejí a stávají se součástí našich životů. Tudíž je pravděpodobné, že by měly ovlivňovat i komunikaci v rámci školy.

Jedna z otázek se studentů dotazovala přímo na to, jestli studenti využívají ke komunikaci informační technologie. Z celkového počtu 53 respondentů jich 51 uvedlo, že technologie ovlivňují komunikaci. Jedná se o celých 96 % z celkového počtu respondentů.

Další otázky směřovaly na četnost používání jednotlivých prostředků. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že nejčastějším prostředkem komunikace je osobní rozhovor. Nejedná se o použití informační technologie, což ale neznamená, že by ji studenti nepoužívali vůbec. Jen se jedná o způsoby, které nevolí tak často. Z jedné z dalších otázek plyne, že jedním z důvodů je každodenní osobní setkávání s učiteli a spolužáky. Proto není potřeba používat technologie pro komunikaci. Zároveň studenti uvedli, že pokud jsou doma při nemoci, uchylují se ke komunikaci prostřednictvím informačních technologií.

To vše ale neznamená, že by se sdělované informace přes informační technologie ke studentům nedostaly. Z důvodu zjištění, jak často studenti používají technologie používané pro šíření informací od učitele ke studentům, jim byly položeny 4 otázky. Na základě těchto otázek bylo zjištěno, že nejméně osob sleduje webové stránky školy. Naopak počty studentů sledujících známky, docházku, suplování či školní nástěnku je přibližně vyrovnaný. Čímž se neukázalo, že by některý způsob předávání informací byl efektivnější než jiný.

Dalším zjištěním bylo, že všichni studenti mají během přestávek a volných hodin přístup k internetu na vlastních zařízeních. Naopak ale 87 % z nich uvedlo, že nemají přístup k počítačům.

Při zkoumání toho, jak se odlišují komunikační prostředky použité při formální a neformální komunikaci, se zjistilo, že v obou případech často studenti volí osobní rozhovor. Při sdělování formálních informací se 36 % respondentů uchyluje k papírové komunikaci. To není nijak překvapivé, protože některé formální záležitosti musejí být podány písemně. Naopak

u neformálních příležitostí se papírová komunikace vytratila a respondenti se v 36 % uchylují k používání sociálních sítí. Dalo by se říci že sociální sítě nahradily papírovou komunikaci.

Z výsledků formulovaných výše plyne, že informační technologie komunikaci ovlivňují. Ale v prostředí školy k tomu nedochází tak velkou měrou, jelikož většina respondentů dává přednost osobnímu rozhovoru. První hypotéza byla vyvrácena.

3.7 Závěry týkající se druhé hypotézy

Pro komunikaci mezi studenty jsou používány jiné prostředky než pro komunikaci student-učitel. Toto je druhou hypotézou, kterou jsem se snažila výzkumem dokázat.

Studentům byly položeny 4 otázky, které se přímo dotazovaly na tuto skutečnost. Celkem 78 % respondentů odpovědělo, že při komunikaci vertikální komunikaci mezi studentem a učitelem nejčastěji jako prostředek používají osobní rozhovor. U horizontální komunikace mezi dvěma a více studenty je to pouhých 43 %. Dalších 42 % respondentů odpovědělo, že nejčastěji při horizontální komunikaci používá sociální sítě.

Rozdíl nastává i při používání webových stránek, Moodlu, Bakalářů, Školy online a podobných. Při vertikální komunikaci se tyto komunikační prostředky používají, i když k tomu nedochází v takové míře. Ovšem v komunikaci horizontální se nepoužívají skoro vůbec.

Druhá hypotéza se potvrdila, jelikož do komunikace mezi studenty jsou velmi často používány sociální sítě. Odlišnost v míře použití jednotlivých komunikačních prostředků je nejvíce vidět na prostředcích, které nejsou u komunikace mezi studenty používány jako například webové stránky nebo Moodle. Odlišnost však není tak rapidní, jak se předpokládalo.

3.8 Návrhy a doporučení

Výzkum byl zaměřen na zmapování používání jednotlivých komunikačních prostředků v rámci školy a na názor studentů. Z výzkumu vyplynulo, že většina studentů je se stávajícím stavem spokojena, to však ale neznamená, že by se nedalo nic vylepšit. Na základě provedeného výzkumu navrhuji následující:

- **Vytvoření centrálního bodu informací**

Studenti by ocenili možnost centrálního uložení, na které by jak oni, tak učitelé mohli nahrávat data ke sdílení. Bylo by vhodné vytvořit uložení, ke kterému by měli přístup ze svých osobních zařízení i mimo školu. Velmi zajímavou variantou by byly také webové stránky se všemi informacemi o škole, kde by se po jednom přihlášení student přihlásil současně i do ostatních aplikací. Mohl by si prohlížet prospěch, suplování, objednávat obědy a měl přístup ke studijním materiálům. Došlo by k zefektivnění přenosu informací, jelikož by vše bylo na jednom místě. Velkým posunem v uživatelské přívětivosti by bylo nastavení nějakého typu upozornění (email, sms), které by studenty informovalo o nových důležitých informacích (známkách, suplování).

- **Prohloubit používání sociálních sítí**

Respondenti by ocenili, pokud by na sociálních sítích nebyly pouze informace o uplynulých akcích sloužících k propagaci. Uvítali by možnost sdílení akcí následujících a pokud by se tam dozvěděli i důležité aktuální informace.

4 Závěr

Komunikace je nedílnou součástí každodenního života všech žijících osob. Za komunikaci považujeme jakékoli sdílení informací, ať už jednosměrné nebo oboustranné. Komunikace se v průběhu let velmi rozvíjela díky různým informačním technologiím, které pomáhali zrychlovat přenos informací a prodlužovat vzdálenosti, ne které je možné informace přenášet. V současné době jsou technologie nedílnou součástí našich životů. Ve většině domácností nalezneme počítač pravděpodobně i s připojením k internetu. Ovšem pravděpodobně nejpožívanějším zařízením v osobním životě je mobilní telefon. Důležitost komunikace můžeme pozorovat i ve školách. Školy jsou určeny pro předávání informací, bez toho by jejich existence neměla žádný význam. Nedochozí však pouze ke komunikaci mezi žákem a studentem, ale i mezi studenty samotnými.

Tato bakalářská práce se zaměřila na zmapování a srovnání jednotlivých komunikačních prostředků. Tomu se věnuje první teoretická část práce, která shrnuje poznatky o komunikaci, komunikačních funkcích, cílech a prvcích. Na začátku se práce věnuje komunikaci a jejích počátcích a vývoji. V další části se věnuje komunikačním funkcím a prvkům. Jsou zde ukázány i různé komunikační modely. Následuje dělení komunikace podle různých faktorů. Teoretická část je zakončena charakteristikou jednotlivých komunikačních prostředků a jejich porovnání vzhledem k několika kritériím.

Praktická část práce byla provedena pomocí dotazníkového šetření. Na začátku šetření byly stanoveny dvě hypotézy, které mělo šetření dokázat nebo vyvrátit. Výzkum byl proveden na státním gymnáziu, kde na dotazníky odpovídali sami studenti. Zkoumaný soubor byl tvořen 53 studenty různého pohlaví a věku (12-20 let).

Cílem práce bylo zjistit do jaké míry jsou informační technologie běžně zahrnuty při komunikaci v rámci školy. Dalším cílem bylo zjistit, zda se odlišují prostředky použité pro vertikální a horizontální komunikaci. Ze získaných výsledků vyplynulo, že nejčastěji používaným prostředkem je osobní rozhovor. Je používán jak u vertikální, tak i horizontální komunikaci. Bylo zjištěno, že používané prostředky se s ohledem na typ komunikace odlišují, ale ne až v takové míře.

Na závěr práce jsem uvedla dva návrhy, které vzešly na základě dotazníkového šetření. Jedná se o myšlenky studentů, které jsem se pokusila sumarizovat. Nejedná se o žádné závazné rozhodnutí. Návrhy mají sloužit pouze jako doporučení na vylepšení.

5 Seznam použitých informačních zdrojů

1. VYBÍRAL, Zbyněk. Psychologie komunikace. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-387-1.
2. VYMĚTAL, Jan. Průvodce úspěšnou komunikací: efektivní komunikace v praxi. Praha: Grada, 2008. Manažer. ISBN 978-80-247-2614-4.
3. Models of Communication. Businesstopia [online]. 2018-02-04 [cit. 2019-05-12]. Dostupné z: <https://www.businesstopia.net/communication>
4. DEVITO, Joseph A. Základy mezilidské komunikace: 6. vydání. Praha: Grada, 2008. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-2018-0.
5. BAJRACHARYA, Shraddha. Aristotle's Model of Communication. Businesstopia [online]. 2018-01-06 [cit. 2019-05-13]. Dostupné z: <https://www.businesstopia.net/communication/aristotles-model-communication>
6. BAJRACHARYA, Shraddha. Lasswell's Communication Model. Businesstopia [online]. 2018-01-06 [cit. 2019-05-13]. Dostupné z: <https://www.businesstopia.net/communication/lasswell-communication-model>
7. Shannon and Weaver Model Of Communication. Businesstopia [online]. 2018-01-06 [cit. 2019-05-13]. Dostupné z: <https://www.businesstopia.net/communication/shannon-and-weaver-model-communication>
8. BAJRACHARYA, Shraddha. Interactive Model of Communication. Businesstopia [online]. 2018-01-06 [cit. 2019-05-16]. Dostupné z: <https://www.businesstopia.net/communication/interactive-model-communication>
1. Transactional Model of Communication. Businesstopia [online]. 2018-01-06 [cit. 2019-05-16]. Dostupné z: <https://www.businesstopia.net/communication/transactional-model-communication>
2. SHRADDHA BAJRACHARYA, Shraddha. Helical Model of Communication. Businesstopia [online]. 2018-01-11 [cit. 2019-05-16]. Dostupné z: <https://www.businesstopia.net/communication/helical-model-communication>
3. Becker's Mosaic Model of Communication. Businesstopia [online]. 2018-01-06 [cit. 2019-05-16]. Dostupné z: <https://www.businesstopia.net/communication/becker-mosaic-model-communication>
4. Barnlund's Transactional Model of Communication,. Businesstopia [online]. 2018-01-06 [cit. 2019-05-16]. Dostupné z: <https://www.businesstopia.net/communication/barnlund-transactional-model-communication>
5. Intranet. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2019-05-23]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Intranet&oldid=15567646>

6 Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník využitý k vlastnímu výzkumu

Dobrý den,

jsem studentkou Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy oboru Informační technologie se zaměřením na vzdělávání - Matematika se zaměřením na vzdělávání. Jsem ve třetím ročníku studia, jehož součástí je i napsání bakalářská práce. Má práce má název „Vliv informačních technologií na komunikaci v rámci školy“ a její součástí je i dotazníkové šetření. Rozhodla jsem se obrátit na Vás studenty gymnázia s prosbou o vyplnění dotazníku níže.

Úkolem tohoto dotazníkového šetření je zjistit které komunikační prostředky jsou používány při komunikaci v rámci školy, případně do jaké míry. Cílem je zjistit i rozdíly mezi komunikací vertikální (student-učitel) a horizontální (student-student).

Celé dotazníkové šetření je anonymní a sloužit bude jen pro účely této bakalářské práce. Vyplnění dotazníku Vám zabere jen několik minut.

Předem děkuji za Vaši spolupráci a čas věnovaný vyplňování dotazníku.

Sabina Marvanová

Instrukce pro vyplnění dotazníku:

Pokud u otázky není uvedeno jinak, tak Vás prosím o zaškrtnutí/vyplnění pouze jedné odpovědi.

Dotazník:

1. Pohlaví:
 - a. Muž
 - b. Žena
2. Věk: let
3. Třída:
4. Máte ve škole o přestávkách/volných hodinách přístup k počítači?
 - a. Ano
 - b. Ne
5. Máte ve škole možnost připojení k internetu pomocí vlastních zařízení?
 - a. Ano
 - b. Ne
6. Využíváte ke komunikaci informační technologie?
 - a. Ano
 - b. Ne
7. Pokud ano, jak často tyto technologie používáte?
 - a. Zřídka (cca 1x měsíčně)
 - b. Občas (cca 1x týdně)
 - c. Často (několikrát týdně)
 - d. Velmi často (denně)
8. Liší se prostředky komunikace, které používáte při komunikaci s učitelem oproti prostředkům použitým při komunikaci mezi studenty.
 - a. Ano
 - b. Spíše ano
 - c. Spíše ne
 - d. Ne
9. Pokud jste odpověděli ano či spíše ano, tak jak? - Lze uvést i více odpovědí.
.....
.....
.....
.....
10. Jaká komunikační prostředek používáte nejčastěji při komunikaci s učitelem?

- a. Osobní rozhovor
- b. Sociální síť
- c. Email
- d. Papírová komunikace (dopis, žádost...)
- e. Telefon
- f. Jiné:.....

11. V následující tabulce zaškrtněte, jak často používáte vy či učitelé následující komunikační prostředky pro komunikaci student-učitel. Jako komunikace je bráno i podávání informací od učitele směrem ke studentům.

	Nikdy	Zřídka (cca 1x měsíčně)	Občas (cca 1x týdně)	Často (několikrát týdně)	Velmi často (denně)
Osobní rozhovor					
Papírová komunikace (dopis, oběžník)					
Telefon					
Email					
Sociální síť					
Sdílená uložště					
Rozhlas					
Bakaláři/Škola online...					
Moodle					
Intranet					
Webové stránky					

12. Jaký způsob komunikace používáte nejčastěji při komunikaci se spolužáky?

- a. Osobní rozhovor
- b. Sociální síť
- c. Email
- d. Papírová komunikace (dopis, žádost...)
- e. Telefon
- f. Jiné:.....

13. V následující tabulce zaškrtněte, jak často používáte následující komunikační prostředky pro komunikaci se svými spolužáky.

	Nikdy	Zřídka (cca 1x měsíčně)	Občas (cca 1x týdně)	Často (několikrát týdně)	Velmi často (denně)
Osobní rozhovor					
Papírová komunikace (dopis, oběžník)					
Telefon					
Email					
Sociální síť					
Sdílená uložště					
Rozhlas					
Bakaláři/Škola online...					
Moodle					
Intranet					
Webové stránky					

14. Liší se použité komunikační prostředky, když jste ve škole, oproti prostředkům, které používáte při komunikaci se spolužáky či učiteli z domu (například když jste nemocní)?

- Ne
- Ano

15. Pokud se liší, tak jak? - Lze uvést více odpovědí.

.....

.....

.....

16. Jak často sledujete školní stránky?

- Skoro nikdy
- Jednou do měsíce
- Jednou týdně
- Několikrát týdně
- Denně

17. Jak často sledujete online známky či docházku?

- Skoro nikdy
- Jednou do měsíce
- Jednou týdně
- Několikrát týdně
- Denně

18. Jak často sledujete online suplování?

- a. Skoro nikdy
- b. Jednou do měsíce
- c. Jednou týdně
- d. Několikrát týdně
- e. Denně

19. Jak často sledujete nástěnku ve škole?

- a. Skoro nikdy
- b. Jednou do měsíce
- c. Jednou týdně
- d. Několikrát týdně
- e. Denně

20. Jaký prostředek používáte nejčastěji pro sdělování formálních informací?

- a. Osobní rozhovor
- b. Sociální síť
- c. Email
- d. Papírová komunikace (dopis, žádost...)
- e. Telefon
- f. Jiné:.....

21. Jaký prostředek používáte nejčastěji pro sdělování neformálních informací?

- a. Osobní rozhovor
- b. Sociální síť
- c. Email
- d. Papírová komunikace (dopis, žádost...)
- e. Telefon
- f. Jiné:.....

22. V čem vidíte výhody používání informačních technologií při komunikaci? - Lze uvést i více odpovědí.

.....

.....

.....

.....

23. V čem vidíte nevýhody používání informačních technologií při komunikaci? - Lze uvést i více odpovědí.

.....

.....

.....

.....

24. Máte pocit, že Vám informační technologie ulehčují komunikaci?

- a. Ne
- b. Spíše ne
- c. Nevím
- d. Spíše ano
- e. Ano

25. Je něco, co byste v prostředcích komunikace, komunikaci samotné nebo sdílení informací a dat změnili, vylepšili, či zavedli něco nového? - Lze uvést i více odpovědí.

.....
.....

7 Seznam obrázků

Obrázek č. 1 Lineární model komunikace

Obrázek č. 3 Aristotelův model komunikace

Obrázek č. 4 Lasswellův komunikační model

Obrázek č. 5 Shannon-Weaverův komunikační model

Obrázek č. 6 Interakční model komunikace

Obrázek č. 7 Transakční model komunikace

Obrázek č. 8 Rozšířený transakční model

Obrázek č. 9 Helikální model

Obrázek č. 10 Beckerův komunikační model

Obrázek č. 11 Barlundův model komunikace

8 Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Používání informačních technologií při komunikaci

Tabulka č. 2 Odlišnost použitých komunikačních prostředků

9 Seznam grafů

Graf č. 1 Složení zkoumaného souboru z hlediska pohlaví

Graf č. 2 Složení zkoumaného souboru z hlediska věku

Graf č. 3 Složení zkoumaného souboru z hlediska stupně studia

Graf č. 4 Složení zkoumaného souboru z hlediska studijního programu

Graf č. 5 Možnost využití počítačů o přestávkách a volných hodinách

Graf č. 6 Četnost používání informačních technologií v rámci komunikace

Graf č. 7 Frekvence používání komunikačních prostředků při vertikální komunikaci

Graf č. 8 Nejčastěji používané prostředky pro komunikaci s učitelem

Graf č. 9 Nejčastěji používané prostředky pro komunikaci s učitelem

Graf č. 10 Frekvence používání komunikačních prostředků při horizontální komunikaci mezi studenty

Graf č. 11 Odlišnost komunikačních prostředků použitých s ohledem na posluchače

Graf č. 12 Sdělování neformálních informací

Graf č. 13 Sdělování formálních informací

Graf č. 14 Četnost sledování školních stránek

Graf č. 15 Četnost sledování online známkování, docházky

Graf č. 16 Četnost sledování školní nástěnky

Graf č. 17 Četnost sledování online suplování

Graf č. 18 Četnost sledování online známkování a docházky eliminovaného na vyšší gymnázium

Graf č. 19 Vnímání ulehčení komunikace díky informačním technologiím

Graf č. 20 Výhody používání informačních technologií v rámci komunikace

Graf č. 21 Nevýhody používání informačních technologií v rámci komunikace

Graf č. 22 Respondenty navrhované změny a vylepšení